

Riksdagens protokoll

2011/12:23

Onsdagen den 26 oktober

Kl. 09.00 – 11.50

16.00 – 16.08

Protokoll
2011/12:23

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 20 oktober.

2 § Avsigelser

Förste vice talmannen meddelade
att *Jonas Eriksson* (MP) avlagt sig uppdraget som suppleant i finans-
utskottet från och med den 7 november och
att *Gustav Fridolin* (MP) avlagt sig uppdraget som suppleant i närings-
utskottet från och med den 7 november.

Kammaren biföll dessa avsigelser.

3 § Anmälan om kompletteringsval till finansutskottet och närings- utskottet

Förste vice talmannen meddelade att Miljöpartiets riksdagsgrupp på
grund av uppkomna vakanser anmält *Mats Pertoft* som suppleant i fi-
nansutskottet och *Esabelle Dingizian* som suppleant i näringsutskottet.

Förste vice talmannen förklarade valda *från och med den 7 november*
till

suppleant i finansutskottet
Mats Pertoft (MP)

suppleant i näringsutskottet
Esabelle Dingizian (MP)

4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2011/12:52

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:52 Folkbildningens framtid
av Berit Högman (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 10 november 2011.

Skälet till dröjsmålet är att jag vid det tidigare svarstillfället har redan inbokat engagemang.

Stockholm den 25 oktober 2011

Utbildningsdepartementet

Nyamko Sabuni

5 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2011/12:FPM15 Gemensam EU-position inför Busankonferensen om biståndseffektivitet *KOM(2011)541* till utrikesutskottet

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition

2011/12:27 till miljö- och jordbruksutskottet

Skrivelse

2011/12:23 till socialutskottet

EU-dokument

KOM(2011)628 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 16 december*.

KOM(2011)663 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 19 december*.

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2011/12:TU2
Säkerställande av sjö- och flygräddning (prop. 2011/12:11).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 12 §.)

8 § Norden

Norden

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2011/12:UU3
Norden (skr. 2010/11:90 och redog. 2010/11:NR1)

Anf. 1 KARIN ÅSTRÖM (S):

Fru talman! Det här anförandet är det första debattinlägget i denna kammare för mig som ordförande för Nordiska rådets svenska delegation. Men det är inte första gången jag debatterar nordiska frågor. Jag har själv under många år följt utvecklingen och varit aktiv politiker i olika beslutsförsamlingar som handlagt frågor om Norden.

Som nordister kan vi konstatera att intresset för Nordenfrågorna väsentligt ökat de senaste åren. Det har ökat såväl inom de nordiska länderna som utanför Norden i ett globalt perspektiv.

Vi beskrivs som en intressant dynamisk stor region. Världen utanför oss är nyfikna på vad det är för och på vilket sätt vi samarbetar. Hur ser vår inre sammanhållning ut? Hur kan vi ha en så stark nordisk välfärdsmodell, och vad behöver politiken göra för att det fortsatt ska vara så? Hur gör vi egentligen för att fortsatt värna betydelsen av att vara öppna nordiska samhällen?

Det är det tema som kommer att debatteras på vår session nästa vecka i Köpenhamn. Givetvis debatteras där flertalet allmänpolitiska frågor om jobb, infrastruktur, energi, miljö och mycket annat.

Hur får vi ett modernt nordiskt råd där de nordiska länderna genom samverkan bättre kan möta morgondagens utmaningar och möjligheter? Också det är en viktig fråga som vi kommer att ta ställning till på sessionen.

Fru talman! I dag behandlar vi här i kammaren utrikesutskottets betänkande om Norden. I vår socialdemokratiska motion skriver vi att Norden med 25 miljoner människor utgör en mycket stark välfärdsregion i en internationell och historisk jämförelse. Det är ett faktum som är närmast odiskutabelt.

Författaren och historikern Gunnar Wetterberg skriver i årsboken *Förbundsstaten Norden* att Norden är den tionde största ekonomin i världen – ett inte helt obetydligt påstående. Givetvis beror det på många olika faktorer men framför allt på den politik och de särskilda villkor som skapats inom varje stat var för sig. Det organiserade nordiska samarbetet är en betydande del av förklaringen till de nordiska staternas imponerande framgång.

Samarbetet och den alltmer ökade rörligheten i Norden har mycket stor betydelse för den ekonomiska utvecklingsnivån i länderna och framför allt för att hundratusentals människor får livschanser.

Men egentligen finns det ingen djupgående utredning som visar hur stort bidrag rörligheten i Norden ger till välståndsutvecklingen och vad det är som möjliggör den stora rörligheten i Norden. Det vill vi socialdemokrater titta närmare på. Vi tycker därför att Sverige inom Nordiska ministerrådet bör ta initiativ till en sådan utredning och belysa saken.

Fru talman! Ett framgångsrikt exempel utgör den kraftfulla nordiska samverkan runt Östersjön. Att Östersjöregionen i dag är en av Europas främsta tillväxtregioner är inte enbart det nordiska samarbetets förtjänst, men det nordiska samarbetet har utgjort en väsentlig del i den händelseutvecklingen. Så är det i den allt tätare kontakten mellan människor i Öresundsregionen.

För att ytterligare stimulera detta tar vi nu i vår socialdemokratiska budgetmotion upp behovet av ytterligare satsningar på att bygga ut infrastrukturen i Öresundsregionen.

Även Barentsområdet – ett växande kraftigt tillväxtområde under de senaste åren – går att återfinna i ett stabilt långvarigt nordiskt samarbete.

Sverige har under tiden från 2009 till och med oktober i år innehaft ordförandeskapet i Barents euroarktiska råd. I maj i år samlades vi i den femte parlamentariska Barentskonferensen och arktiska konferensen i Luleå. Där avhandlade vi frågor om miljö, hållbar ekonomisk utveckling, industri – inte minst gruvnäringen – handel, entreprenörskap, infrastrukturutveckling över landsgränserna samt urbefolkningens situation.

Fru talman! Jag bor mitt i Barents. I min hemregion brukar vi säga att vi bor i Europas största kornbod – en kornbod som till brädden är fylld av råmaterial och naturresurser som den växande globala världen efterfrågar.

Att utvinna dessa rikedomar innebär givetvis stora samhälleliga insatser men också att hårda miljökrav måste efterlevas vid exploatering och att befolkningens intressen måste tillvaratas. Det är därför oerhört viktigt att Barentssamarbetet stärks och fördjupas såväl på regional nivå som på nationell nivå.

Blickar vi längre ut, mot Arktis, kan vi säga att vi bor i världens största kornbod. Men Arktis är, liksom Barents, inte bara olja, gas, mineraler, is och någon enstaka isbjörn, utan Arktis är i allra högsta grad den befolkning som bor i dessa regioner, många gånger med extremt sårbara miljöer.

De delar av Arktis som historiskt varit skyddade och där det permanenta ishavstäcket nu successivt smälter undan måste skyddas med ett starkt bindande regelverk som sätter stopp för naturgas- och oljeexploatering samt destruktivt fiske.

Över huvud taget bör, menar vi, ingen ny oljeborrning och djuphavsexploatering tillåtas i Arktis, inte heller fiske med destruktiva redskap.

Fru talman! Det behövs ett djupare och mer omfattande engagemang från Sverige i Arktis. Sverige, som nu dessutom är ordförandeland för Arktis under tiden 2011–2013, har lysande möjligheter att vara i framkanten och driva fram ett sådant starkt skydd.

Som land har vi ju inte några ekonomiska intressen i Norra ishavet. Vi skulle därför mycket framgångsrikt kunna driva fram ett starkt skydd

där. Men framför allt handlar det om att värna den arktiska miljön och om att stödja lokalbefolkningens ekonomi, hälsa och kultur.

Vi vill också i detta sammanhang uppmana regeringen att lämna en årlig skrivelse till riksdagen om verksamheterna på regeringssidan inom samarbetet i Barents och Arktis, på samma sätt som regeringen lämnar en skrivelse om den nordiska verksamheten.

Fru talman! Möjligheterna för oss nationella parlamentariker att delta i internationella processer och samarbeten är ytterst en demokratifråga. Att få vara del av detta samarbete i de nordiska länderna är en stor förmån och ett stort förtroende som har givits mig och säkerligen många av er, och jag skulle önska att många fler fick delta i den processen. Som nordisk parlamentariker handlar det dock allra mest om att lösa problemen så att den praktiska vardagen för människorna där ute fungerar.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservationerna 1, 11 och 12.

Anf. 2 BODIL CEBALLOS (MP):

Fru talman! Det är ett brett verksamhetsfält vi diskuterar i dag. Dels gäller det samarbetet mellan de nordiska regeringarna, i synnerhet i ministerrådet, dels gäller det Nordiska Rådets svenska delegations verksamhet. Dessutom ingår ett antal motioner och EU-kommissionens meddelande om genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen. Det rör sig om allt från ungdomsarbetslöshet till säkerhetspolitik.

Jag tänker bara ta upp några få områden, och föga förvånande börjar jag med miljö, klimat och energi. Förutom globala utmaningar är detta också gemensamma nordiska fokusområden och dessutom områden där de nordiska länderna har stora möjligheter att vara en gemensam stark röst i EU och andra internationella organisationer – om våra regeringar bestämmer sig för att vara det, förstås.

Det finns många bra exempel på nordiskt klimatsamarbete. Ett av dem är Toppforskningsinitiativet inom klimat, energi och miljö, som är den största gemensamma nordiska forskningssatsningen någonsin. Ett annat är det nordiska genurscentret, Nordgen, som arbetar för att säkra en bred genetisk mångfald av grödor, husdjur och skog. Det arbetet är viktigt för en hållbar livsmedelproduktion eftersom klimatförändringen ställer nya krav på kombinationer av egenskaper.

I det internationella klimatarbetet samarbetar de nordiska länderna och de nordiska ad hoc-grupperna för klimatförändringar och ger stöd till de nordiska klimatförhandlingarna. Under initiativet Klimatvänligt byggande finner vi ett förslag till ett större innovationsprogram för utveckling av energi- och koldioxidneutralt byggande. Nordiska rådet vill också att Norden ska bli en föregångsregion för nya transportlösningar och utveckling av nya energikällor. Under 2010 etablerades en nordisk styrgrupp för programmet energi och transport, och flera nordiska institutioner har varit involverade i syftet att profilera nordiska energilösningar i världen.

Jag hoppas dock att de nordiska energilösningarna inte sammanfaller med det som verkar vara den svenska, det vill säga att exportera utsläppen till något annat land. En mycket stor del av vår konsumtion består av importerade produkter, som alltså har bidragit till utsläpp utanför Sverige som vi inte räknar med när vi talar om svenska utsläpp. Det är inte under-

ligt att vi kan visa bra siffror då, men är det rätt att göra så? Sämre är det att Nordiska rådets rekommendation 7 från 2007, med en mängd förslag som om de genomfördes skulle bidra till att Norden som region blev den region i världen som tog ledningen i klimatarbetet, inte följs. Med facit i hand vet vi att regeringarna har bortsett från rådets rekommendationer.

Fru talman! Centerpartiets nuvarande partiledare skrev en motion tillsammans med en kollega under fjolårets allmänna motionstid. Den hanteras i dagens betänkande, och vi väljer att tillsammans med Vänsterpartiet lyfta upp den. Motionen utgår från ett enhälligt beslut i Nordiska rådet 1993 om en rekommendation om Norden som en kärnvapenfri zon. Att frågan sedan bara försvunnit från dagordningen visar också det att regeringarna inte tar Nordiska rådets rekommendationer på allvar. Det är anmärkningsvärt men kanske inte förvånande; det kan ju vara svårt att få regeringarna att ta även de nationella parlamenten på allvar ibland.

Att skapa en kärnvapenfri zon i Norden, där inget land har vare sig egna eller andras kärnvapen på sitt territorium, är en klar signal till omvärlden om betydelsen vi lägger i nedrustning och avspänning. Det ger oss också större trovärdighet när vi driver frågor om nedrustning i andra internationella sammanhang. Jag vill därför yrka bifall till reservation 5, och jag hoppas att även Centerpartiets ledamöter röstar med oss.

Fru talman! Inte bara kärnvapen är en potentiell fara för länderna i Norden och resten av världen, utan det är de fossila bränslen som ligger gömda under Arktis istäcke också. Medeltemperaturen i Arktis har ökat dubbelt så mycket som den globala medeltemperaturen under de senaste 100 åren. Sedan 1980 har nästan hälften av Nordpolens vinteris försvunnit. Det är en yta som är sex gånger så stor som Sveriges. Inom tio år kan Arktis vara helt isfritt på sommaren.

För att klara av att begränsa uppvärmningen av Arktis måste vi minska utsläppen av de långlivade klimatgaserna, i första hand koldioxid. I det korta tidsperspektivet måste vi också minska förekomsten av kortlivade klimatpåverkande ämnen som sot, troposfäriskt ozon och metan, som också har betydelse för att begränsa klimatförändringarna, i synnerhet på regional nivå. Högre temperaturer och mindre is kommer att medföra stora påfrestningar på det arktiska ekosystemet och för befolkningen. Med öppna vatten i Arktis blir Nordost- och Nordvästpassagerna intressanta genvägar för sjöfarten mellan Europa och Asien och mellan Nordamerikas östkust och Asien.

De öppna passagerna ger också större möjligheter att utvinna fossila bränslen i känsliga områden, och det i sin tur innebär både ökad risk för störningar och olyckor och ökad risk för osämja och konflikter mellan stater. Under de smältande isarna och i Arktis som helhet finns enorma tillgångar av olja, kol och fossil gas. Enligt uppskattningar rör det sig om 20–25 procent av jordens oupptäckta reserver av olja och fossil gas. Det är i samma härad som tillgångarna i Mellanöstern, och som många där uttrycker det: Oljan är inte en rikedom – oljan är en förbannelse.

Dessutom finns stora fyndigheter av nickel, koppar, volfram, bly, zink, guld, silver, diamanter, mangan, krom och titan i regionen. Kapplöpningen mellan stater om vem som ska lägga under sig denna utforskade värld pågår, som alla förstår, redan sedan lång tid. Till exempel steg för en tid sedan ryska ubåtar ned 4 200 meter under havsytan och placerade en rysk flagga av titan på Lomonosovryggen, som går mellan Sibi-

rien i öster och Kanada samt Grönland i väst – mitt över Nordpolen. Ryssland, Kanada, Norge, USA och Danmark gör alla anspråk på området. De multinationella oljebolagen tävlar om koncessioner, och exploateringsfartygen och oljeriggarna flyttas allt längre norrut i takt med att iskanten förflyttas.

Fru talman! Mer olja är inte det världen behöver. Det är djupt ironiskt när oljenationer och multinationella oljebolag vill utnyttja klimatförändringen och havsisarnas smältning för att komma åt nya fossila resurser och kunna fortsätta att driva jorden mot total kollaps.

År 1959 undertecknades ett internationellt avtal: Antarktisfördraget. Det utgår från att freda kontinenten och det omgivande havet söder om den 60:e breddgraden, det vill säga 10 procent av jordens yta. Enligt avtalet ska Antarktis ”för evigt i mänsklighetens intresse endast användas för fredliga ändamål och forskning”. All militär verksamhet, sprängning av kärnvapen och förvaring av radioaktivt avfall är otillåten. Alla territoriella anspråk har frusits vid den situation som rådde när avtalet undertecknades. Genom överenskommelsen och ett antal konventioner för att skydda specifika arter etcetera skyddas mer eller mindre allt liv söder om 58:e breddgraden.

En särskilt viktig överenskommelse under Antarktisfördraget är Madridprotokollet från 1991. Det tillkom på initiativ av Australien och Frankrike när andra länder under 80-talet försökte få igenom ett avtal om exploatering av kontinentens mineraler. Resultatet blev i stället ett protokoll som helt bannlyser alla former av prospektering i 50 år utom för vetenskapliga ändamål.

Hela kontinenten är nu klassad som ”ett naturreservat ägnat åt fred och forskning” eller en världspark. Vi anser att också Arktis ska skyddas.

Frågan om skydd av Arktis diskuteras i Arktiska rådet. Det har förvisso många bra punkter på sin agenda, men jag hittar ingenting om att Arktiska rådet faktiskt vill ge Arktis ett lika starkt skydd som Antarktis. Med tanke på hur liten notis regeringarna tar till Nordiska rådets synpunkter är jag rädd att inte heller Arktiska rådets rekommendationer kommer att få den tyngd som vi skulle vilja att de får. Det gäller att vi länder i närområdet är starka och pådrivande när det finns så starka intressen för exploatering.

För Miljöpartiet är skyddet av Arktis en klimatfråga, en fråga om biologisk mångfald men också en säkerhetspolitisk fråga. Vi anser att Arktis bör skyddas, och jag yrkar därför bifall till reservation 11.

Anf. 3 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! I dag framstår modellen för det nordiska samarbetet som en djup kontrast till Europeiska unionen. Medan Europeiska unionen i dag präglas av stora motsättningar och osäkerhet om framtiden präglas det nordiska samarbetet av stabilitet, och jag tror att det handlar om hur vi har valt att bygga samarbetet i Norden.

Samarbetet har haft betydande framgångar. Vi var före Europeiska unionen med en gemensam arbetsmarknad. Vi har ett långtgående praktiskt samarbete på en rad områden, till exempel vad gäller kulturfrågor, kommunikationer och annat. Men vi har valt att samarbeta utan att bygga en omfattande överstatlighet. Vi har valt att samarbeta med respekt för varandras olikheter. Vi är väldigt lika varandra, men vi vet också att vi

ibland är olika varandra och att samarbete inte mår bra av att man kör över varandra för ofta. Det är det nordiska samarbetets styrka.

Det tar tid ibland – ja, det är alldeles riktigt – och det kan man kritiserar. Men det är ett samarbete som fungerar och som har djup folklig förankring till skillnad från utvecklingen i dagens europeiska union, och det kanske är någonting som man kan lära av ibland i andra delar av världen.

Vänsterpartiet är en varm vän av ett fördjupat nordiskt samarbete. Vi har väckt en rad motioner som återspeglas i reservationerna om på vilka områden vi vill att detta ska ske och hur det ska utvecklas rent praktiskt. Och, fru talman, vi väljer här att lyfta fram reservationerna nr 2 och 3 för beslut i kammaren.

Det första område som vi har inriktat vårt arbete på är att ett djupare nordiskt samarbete kan leda till regional utveckling. Om vi ser på våra omfattande gränsområden mot Norge och Finland kan vi se att det till stor del rör sig om glesbygdsområden med minskande befolkning. Där är ett djupare samarbete över gränserna en väg till regional utveckling. Här måste vi tänka mer nordiskt och mer internationellt. Det kan handla om att bygga gemensamma flygplatser, att förbättra järnvägskommunikationer och att samarbeta om utbildning och sjukvård över den gemensamma gränsen. Vi vet redan nu att många arbetar på olika sidor om den här gränsen.

Vi skulle också vilja se ett samarbete om bankväsendet. Vi har mycket att lära, inte minst av Norge med deras lokala sparbanker som fungerar som motorer i regional utveckling. Där kan vi lära av det stora landet i väster.

Vi har också lagt fram en rad förslag på klimatområdet. Vi vill att Norden ska gå före. Vi vill att Norden ska visa att det går att kombinera att ta sitt klimatansvar fullt ut med att vara välfärdsnationer och framstående industrinationer. För att klara det har vi en lång väg att gå.

I dag släpper vi ut fem eller sex gånger så mycket växthusgaser per person som den här planeten tål, och det duger inte. Vi måste ha en betydligt högre ambitionsnivå. Och Norden skulle kunna visa andra industrinationer runt om i världen att det här är möjligt att göra genom att bygga ut de gemensamma kollektiva transporter och järnvägssystemen, genom att renovera bostadsbestånd, genom att satsa på alternativ energi. Det skulle också ge oss en trovärdighet i de internationella klimatförhandlingarna. Vi menar att Norden måste höja ambitionsnivån i Europeiska unionen till att minska utsläppen med minst 30 procent till år 2020 och att inte vältra över utsläppsreduktionerna till fattiga utvecklingsländer utan att göra vår egen hemläxa.

Fru talman! Vi har också lagt fram förslag vad gäller hbt-personers rättigheter. Vi har sett en rad framsteg i de nordiska länderna vad gäller äktenskap och partnerskap för hbt-personer. Detta bör nu också utökas i en gemensam konvention för partnerskap och samkönade äktenskap som garanterar att detta erkänns i de olika länderna. Där finns ännu en del att göra.

Tillsammans med Miljöpartiet har vi valt att lyfta fram frågan om en kärnvapenfri zon i Norden. Även om inget nordiskt land i dag har kärnvapen placerade på sitt territorium kan det snabbt ändras i en konflikt-situation. Vi menar att genom att utlysa en kärnvapenfri zon, där vi lovar

varandra att inte ta emot några kärnvapen, bidrar vi till fred och nedrustning och till en värld där allt fler områden kan göra sig fria från kärnvapen och på så sätt bidra till en stabilare utveckling.

Vi har också tillsammans med Miljöpartiet en reservation om Nordens framtid. Det handlar om viktiga frågor om växtförädling, om biologisk mångfald och om att slå vakt om växter och djur som har ett historiskt värde. Här handlar det om att hitta en rent praktisk lösning för den långsiktiga finansieringen av verksamheten. Det tycker vi är viktigt att regeringen tar initiativ till.

Fru talman! Tusentals svenskar arbetar i Danmark eller i Norge. Även om vi på papperet har en gemensam arbetsmarknad – och vi har det också i praktiken – stöter de här personerna ofta på praktiska hinder. Det kan gälla skattesystem eller olika former av regelverk. Här är det viktigt att vi värnar om de här personernas möjligheter att arbeta fritt i Norden även i praktiken. Tiotusentals svenska ungdomar är tvungna att flytta från Sverige för att försöka försörja sig i Norge i stället, därför att vi är ett land med massarbetslöshet för ungdomar, vilket Norge inte är. Och det är viktigt att vi slår vakt om deras rättigheter och att de har klara regler som underlättar för dem.

Vi har också skrivit om Barentsområdet, som ju är en oerhört naturresursrik del av Norden och som också sträcker sig över till norra Ryssland. Här pågår i dag en mycket kraftig investeringsvåg, inte minst i gruvnäringen. Vi vill att det ska ske på ett miljömässigt och socialt hållbart sätt. Det kräver att man också investerar i Barentsområdet.

Häromveckan kom Europeiska unionen med ett erbjudande om att medfinansiera det som kallas Botniska korridoren, ett järnvägssystem genom Sverige och över till Finland, inbegripet bygget av Norrbotnia-banan och dubbelspår mellan Gävle och Sundsvall. Vi menar att regeringen nu har all anledning att ompröva sin njugga inställning till kommunikationer i norra Sverige och satsa på den miljövänliga järnvägen. Det vinner också industrin på i norra Sverige.

Sist men inte minst, fru talman, har vi lyft fram frågan om Arktis, och jag kan instämma i allt det som Bodil Ceballos sade här om situationen på Arktis. Vi ser i dag en kapplöpning som har säkerhetspolitiska dimensioner, som handlar om utvinning av rika naturresurser och som kan leda till ökade spänningar i Arktisområdet. Vi vill ha ett moratorium för den miljöskadliga oljeutvinningen, och vi vill att man ser över hur man fiskar i Arktis. Vi vill att detta område ska bli ett område för samarbete för miljöns skull, för ursprungsbefolkningens skull och för ett gott grannsamarbete i vår region.

Med dessa ord, fru talman, yrkar jag bifall till våra reservationer 2 och 3.

Anf. 4 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Sverige och Norden är till ytan ett relativt stort område, men sett till antalet invånare är vi desto färre. De nordiska länderna har många gemensamma beröringspunkter, och inom många områden finns det stora likheter. Vi är alla små sett till vår omvärld.

Välfärd och organiserad kriminalitet är några av de områden där vi kan höja vår gemensamma kompetens och kunskap genom att dra lärdom av varandra. Jag tycker därför att vi bör förstärka de nordiska gemen-

skaperna och dra fördel av vår närhet för att gemensamt möta de utmaningar som de nordiska länderna står inför.

Fru talman! Tack vare bland annat forskning och bättre levnadsförhållanden lever vi längre i dag. Medelåldern ökar och vi håller oss friska längre. Vi har en hälso- och sjukvård som gör det möjligt att leva ett bra liv längre. Utvecklingen inom medicinsk behandling och läkemedel har med andra ord främjat livet på ålderns höst. Men det som är glädjande ställer även krav på vår välfärd.

I Sverige i dag är det fyra arbetstagare som ombesörjer en pensionär. År 2050 kommer det att vara två personer som ska genomföra det arbetet. Det är en halvering av en arbetsstyrka som redan i dag upplever sitt arbete som tungt och känner att tiden knappt räcker till. Så ser det även ut i resten av Norden.

Då jag inte tror att vi i framtiden kommer att ställa lägre krav på vår äldreomsorg är det dags att vi på allvar börjar fundera på lösningar. Eftersom jag är övertygad om att vi alla känner att det är positivt att vi är friskare och får leva längre bör lösningen vara att vi inom Norden tar vara på den gemensamma kunskap som finns om hur vi bäst ska möta den välfärdsutmaning vi står inför. Det kan vi göra genom att öppna upp ännu mer för arbete över gränserna, ta till vara olika länders teknologi och införa gemensamma elektroniska journaler och därmed på ett mer effektivt vis utveckla en gemensam nordisk välfärd för den allt äldre befolkningen.

Välfärden för äldre står inför enorma utmaningar som kräver mycket politisk vilja och energi. Den nordiska välfärdsmodellen är ett starkt signum för oss alla, och jag menar att bästa sättet att behålla och utveckla den är genom att ha en gemensam nordisk strategi och en fri arbetsmarknad och höja statusen inom vård och omsorg.

Fru talman! Människohandel för sexuella ändamål är liksom narkotikahandel ett av de mest lönsamma brotten inom den organiserade brottsligheten. Kriminalitet känner inga gränser, och för att motverka denna typ av brottslighet krävs det att vi samarbetar inom EU och inte minst inom Norden. Sverige och de andra nordiska länderna är både transitländer och slutdestinationer för trafficking. De som faller offer för denna cyniska handel står helt utan skydd i länder där de inte behärskar språket. De är hotade och står utan pass och pengar.

Verksamheten är dock svår att komma åt. Ofta kommer kvinnorna som hamnar i de nordiska länderna från öst, våra närmaste grannar i Europa. Det är kvinnorna som löper störst risk för att bli utsatta. I Sverige råder en bred enighet om att vi ska bekämpa både prostitution och människohandel, men det kan vi inte göra ensamma. Ett utvidgat nordiskt samarbete skulle därför underlätta kampen mot trafficking.

Båda de områden jag kort berört har en gemensam nämnare, nämligen att ett starkt nordiskt samarbete både kan göra och gör skillnad. Utmaningar inom såväl välfärd som kriminalitet kräver en utökad nordisk samverkan. Vi är förhållandevis små länder i en värld där avstånd betyder allt mindre. Gränser utgör i dag inget hinder för kriminalitet och dess efterverkningar. Utmaningen med en allt äldre befolkning och en snar brist på arbetskraft inom den offentliga sektorn gör oss sårbara om vi väljer att stå ensamma.

Inget land är i dag isolerat från omvärlden. Detta är inte av ondo utan tvärtom av godo. Genom att ta del av de andra nordiska ländernas erfarenheter och lärdomar kan vi alla stå bättre rustade framåt och gemensamt klara av att möta de hinder som vi står inför och som vi kommer att ställas inför längre fram.

Det som är viktigt för Nordiska rådet är möjligheten att göra nordisk nytta och att ha nordiska frågor i fokus för att lyfta hela Norden. Framtiden för nordiskt samarbete bygger på alla länders närvaro och vilja att engagera sig och lyfta fram nordisk nytta som betydelsefull. Nordiskt samarbete har en stark folklig förankring. Samarbetet utgår från ett gemensamt kulturarv och vilar på gemensamma värderingar i fråga om demokrati, rättvisa och rättsstat.

Den tid vi lever och verkar i utvecklas och förändras över tid på gott och ont. Nordiska rådet ser de utmaningar som alla vi i Norden står inför. Nordiska rådet har en stor och viktig roll att fylla i en alltmer globaliserad värld, och det pågår ett stort förändringsarbete för att göra Nordiska rådet mer vasst och effektivt. Vi är beredda att göra det som krävs för att hitta gemensamma lösningar som är både gränslösa och har en positiv inverkan på såväl vår samtid som vår framtid.

Anf. 5 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Först ska jag göra en korrigerig. Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 9 och 10 och inget annat.

Jag lyssnade på vad Elisabeth Björnsdotter Rahm sade i sitt anförande. Jag delar hennes uppfattning vad gäller det nordiska samarbetet, också på en folklig nivå, och att vi på många områden varit framgångsrika. Det är dock viktigt att vi går vidare och gör mer över våra nordiska gränser.

Regeringen lämnar årligen sin skrivelse om det nordiska samarbetet. Jag med flera av kammarens parlamentariker har stora kunskaper om Barentssamarbetet och inte minst det arktiska samarbetet. Vi har länge haft önskemål om att regeringen ska återkomma till kammaren med skrivelser på Barentsområdet och det arktiska området.

Hur ser Elisabeth Björnsdotter Rahm på möjligheten att vi framledes kan få dessa skrivelser i kammaren så att vi kan föra debatt också om Barentsområdet och Arktis?

Anf. 6 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Fru talman! Nordiska rådet är intressant. Det är viktigt att vi har ett sådant samarbete och jobbar i konsensus. Här är vi eniga.

Frågorna om Barents och Arktis är viktiga och står högt upp på agendan. Jag delar Karin Åströms uppfattning att det är viktigt att vi får en skrivelse där betydelsen av Arktis lyfts fram. Här har vi en viktig position eftersom vi innehar ordförandeposten i Arktiska rådet. Frågorna ligger högt på agendan eftersom regeringen ser vikten av att ett positivt arbete utförs i ett detta område.

Jag har inget löfte att komma med i dag, men vi arbetar på att få till en bra skrivelse om Arktiska rådet och Barentsområdet.

Anf. 7 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Det låter hoppfullt. När Sverige tog över ordförandeskapet i Arktiska rådet i våras lade regeringen fram en strategi. Med stor besvikelse noterade vi riksdagsledamöter att vi inte fått någon möjlighet att yttra oss om denna strategi. Här i kammaren finns ju en stor kompetens på området. Inom Nordiska rådet anordnade vi ett seminarium den dag som strategin lades fram så att vi i varje fall skulle få veta vad man bestämt i strategin.

Det bådär gott att Elisabeth Björnsdotter Rahm säger att ni ska verka för en skrivelse, men det står inte särskilt mycket om det i betänkandet. Ni talar om att det är viktigt att vi deltar i processer, och på s. 18 står det: ”Vidare noterar utskottet att samarbete med olika aktörer i norra Europa har fått en alltmer central position i Nordiska rådets verksamhet.” Det står inget mer konkret om att man vill lyfta upp frågan på nationell nivå.

På s. 19 skriver ni: ”Enligt utskottets uppfattning är det väsentligt att insatserna för att stärka sambandet inom Barentsregionen på olika nivåer fortsätter.”

Innebär ”att stärka sambandet” att regeringen kommer med skrivelser på Barents- och Arktisområdet? Ska jag tolka det så?

Anf. 8 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Fru talman! Det är någonting som vi måste återkomma till eftersom vi alla, precis som du, Karin Åström, nu har påpekat, ser vikten av ett starkt samarbete och ett gemensamt samarbete för att lyfta fram dessa frågor eftersom de är mycket viktiga. Det är någonting som vi återkommer till.

Anf. 9 ANITA BRODÉN (FP):

Fru talman! Det är med stolthet som jag står här i talarstolen i dag då utrikesutskottets betänkande om Norden debatteras.

Som ledamot i Nordiska rådet har jag beretts möjlighet att driva miljö-, klimat- och energifrågor också i ett nordiskt sammanhang där inte minst Arktis, som vi redan har hört mycket om i dag, Östersjön, kemikalier, fiske, jordbruk och globala klimatmöten varit högt uppe på dagordningen. Men också frågor som handlar om regelförenklingar och ungdomsutbyte är exempel på frågor som har engagerat mig.

I januari 2010 inleddes ett samarbete mellan miljö- och naturresursutskottet och Nordiska rådets näringsutskott om alternativ och förnybar energi. Jag och min danske kollega Ole Vagn Christensen fick förtroendet att vara så kallade rapportörer.

Efter möten med forskare och experter inom Norden, seminarier och fördjupning i frågorna kunde utskotten lägga fram konkreta förslag till ministerrådet.

Vi har också fortsatt detta arbete i de båda utskotten, och nu är det en fördjupning kring energieffektivisering, prisfluktuation, transparens och samordning av näten som står på dagordningen.

I sammanhanget är det av vikt att också nämna att det inom ramen för Nordiska ministerrådets globaliseringsinitiativ finns ett nordiskt innovationsprogram för att främja lågenergibyggande och klimatvänligt byggnad mellan åren 2011 och 2014. Vi vet också att den nordiska energiforskningen har en stor och viktig uppgift.

Sverige tog i maj i år över ordförandeskapet i Arktiska rådet, ett råd bestående av de åtta arktiska staternas utrikesministrar och representanter för urbefolkningen. Det är ett ordförandeskap som förpliktar, och Sverige har unika möjligheter att genom målmedvetenhet och ett hårt arbete säkerställa en hållbar utveckling av ett av världens mest känsliga områden. Det finns dessutom ett parlamentariskt arktiskt råd som också har en viktig uppgift att skjuta på i en positiv riktning i dessa frågor.

Under de senaste åren har klimatförändringarna blivit högst påtagliga i Arktis, ett område som inbegriper delar av de nordiska länderna, Ryssland, Kanada och USA. De forskningsrön som publicerades under våren i år visar på kraftigare och snabbare klimatförändringar än man tidigare förutspått. De pekar också på en oroande hög halt av långlivade miljögifter. Havsisen minskar drastiskt, och genomsnittstemperaturen i havet stiger, vilket sammantaget medför stora konsekvenser runt hela vår jord. Föroreningarna, såsom avfall i havet och långtransporterat sot från uppvärmning och transporter, är alarmerande.

Smältande isar kommer att öka sjötransporterna och intresset av att utvinna olja och gas i området. Vi vet att det har ökat dramatiskt.

Utöver miljöaspekterna kommer det att krävas gemensamma insatser och rutiner i samband med olyckor till havs. Antalet turistfartyg och oljetransporter spås öka dramatiskt i området. Olyckor i området kan få katastrofala följder för såväl människor som miljö.

Detta är en problemställning som jag och min kollega Nina Lundström lyfter fram i en motion till riksdagen. Där utgår vi från att regeringen genom arbetet i ministerrådet och i Arktiska rådet agerar kraftfullt. Det finns behov av miljöinsatser, sjösäkerhetsinsatser och arktisk utbildning.

Permafrosten, den eviga tjälen, tinar på grund av temperaturökningen, som är fyra gånger högre än den globala ökningen. Växthusgaserna i atmosfären kommer att fördubblas när det infrusna kolet frigörs. Uppgifter om en revidering av beräkningen av havsytans höjning på grund av issmältningen på Grönland har uppdaterats från fyra decimeter till en meter år 2100. Det är klart att detta är en ordentlig varningsklocka. Konsekvenserna av detta kan bli enorma på många områden runt om på vår jord.

Arktis har också kommit att bli en slutstation för gifter från hela jordklotet via luft- och vattenströmmar. Kvicksilver, PCB och bromerade flamskyddsmedel är några exempel på gifter som drabbar såväl människor som djur.

Farhågor som finns om kapplöpning kring utvinning av naturresurserna – en oljekatastrof i ett av världens mest känsliga havsområden samt dramatiskt ökade transporter som redan nu uppgår till flera tusen fartyg på grund av de nya rutterna och ökade oljetransporter – måste hanteras med stöd av internationella avtal.

Fru talman! Det krävs ett verkligt statsmannaskap för att säkerställa en hållbar utveckling och ett skydd av Arktis ömtåliga områden och att på allvar lyfta in den mänskliga dimensionen och också påminna varandra om den fredens zon som så högtidligt har proklamerats i många sammanhang.

Det är viktigt att vi också är varse den ökade hotbild som vi ser av olje- och gasutvinning. Det kommer att föra med sig ökade utsläpp av

växthusgaser och luftföroreningar. Sverige har faktiskt i detta sammanhang en unik möjlighet genom vårt ordförandeskap i Arktiska rådet att åstadkomma resultat på grund av det faktum att vi inte har ett egenintresse, vilket också framförts här i dag, att bevaka utvinning av framför allt olja och gas i området. Vi har en polarforskningshistoria och stora internationella intressen och erfarenheter i samband med globala förhandlingar. Vi har också ett omvittnat stort miljö- och klimatengagemang. Detta sammantaget bidrar till Sveriges goda möjligheter att åstadkomma resultat under våra år som ordförande.

I samband med att Sverige tog över ordförandeskapet presenterade vi också en arktisk strategi. Notera att detta var den första arktiska strategi som Sverige någonsin har lämnat! Jag är mycket glad över att den finns. Den är viktig, den är tydlig och klar, och den har viktiga fokusområden, på en hållbar utveckling, på miljö och på samverkan med ursprungsbefolkningen.

Fru talman! Det är angeläget att Nordiska rådet nu driver på i Arktiska rådet för att man där mer konsekvent ska kunna genomföra rådets riktlinjer och rekommendationer. Den arktiska regionen är högt prioriterad på den nordiska dagordningen. Den svenska delegationen har påpekat att utvecklingen av den arktiska regionen är av största intresse, inte enbart för de arktiska staterna och EU utan också globalt.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

I detta anförande instämde Marianne Åhman (FP).

Anf. 10 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Det nordiska samarbetet har en mycket stark ställning och förankring i denna kammare, vilket har framgått av den debatt som har varit. I dag tror jag att vi kan säga att alla i grunden är ense om vikten av att värna och utveckla Nordiska rådet.

Det har också en stark folklig förankring. Det står klart genom ett långt historiskt arbete, och vår historia är i många delar gemensam. Vi har ett gemensamt kulturarv.

Vi har gemensamma värderingar. Vi pratar demokrati, jämställdhet, rättvisa och rättsstat. Det är i många stycken något som kännetecknar Norden. I dag skulle jag också vilja säga att ett starkt klimatarbete ingår i den bild människor har av oss när de ser på oss utifrån.

Det nordiska samarbetet spänner över alla samarbetsområden, och det är unikt i en internationell jämförelse. Utskottet välkomnar regeringens uttalade vilja att fortsätta stärka det nordiska samarbetet.

Jag upplever att det nordiska samarbetet under senare år har fått ny energi. Under en tid efter det att många av Nordiska rådets medlemsstater blev medlemmar i EU tappade det nordiska samarbetet en del energi, och man började fokusera på annat. Men vi har återfunnit varandra. Vi har funnit nya möjligheter till samarbete. Vi har funnit ny energi. Inte minst kan man se det i det samarbete som finns på det försvars- och utrikespolitiska området, som har vuxit under senare år.

Man kan också se det på de nya initiativ som har tagits. Det handlar om det globaliseringsarbete som drogs i gång från 2007 och de många projekt, inte minst på klimat- och energiområdet, som har initierats under den gångna treårsperioden. Vi ser det också genom att vi lyfter fram de

kärnvärden vi står för under den session som kommer i höst, som handlar om samarbete mot rasism. Där står vi upp för våra öppna nordiska samhallen. Det temat känns i höst väldigt väl motiverat.

Med tanke på den starka och när det gäller det nordiska samarbetet i dag helt eniga riksdagen och regeringens uttalade vilja att stärka samarbetet måste jag säga att jag är lite nyfiken på vad Socialdemokraterna egentligen menar med sin reservation i den frågan. Man vill stärka samarbetet ännu mer, men konklusionen har jag sökt utan att hitta den.

En av de frågor som är en gemensam bärare i Norden är respekt och tolerans. Det handlar om allas lika rätt och värde. Det är en självklarhet för oss när det gäller hbt-personer och det skydd, de möjligheter och de lika rättigheter som ska vara självklara för hbt-personer. Här har vi gjort mycket i Norden. Vi kan säkert göra mer, och jag noterar en del förslag som kan vara intressanta att titta på. Inte minst gäller det vårt närområde. Jag vet att det finns ett intresse att göra mer när det gäller vårt närområde Baltikum. Här jobbar vi på olika områden. Oavsett om vi arbetar parlamentariskt, i Nordiska rådet, i Europarådet eller någon annanstans har vi de frågorna på agendan. Det är viktigt för att vi ska nå en förbättring och en förstärkning där.

Vårt närområde är naturligtvis också Östersjöområdet i stort. Östersjöstrategin har en stor betydelse, och den är viktig i EU-sammanhang. Den är viktig för oss att lyfta fram och ta med i det nordiska arbetet också. Även om inte hela Norden berörs är det en del av vårt närområde, och det är en viktig sammanlänkande strategi att fånga upp det. Barentsområdet har berörts tidigare här.

I utskottsbetänkandet har vi markerat den betydelse som regeringen fäster vid sitt ordförandeskap. Man har haft en profil med ecoeffektiv ekonomi. Man har fokuserat på nordvästra Ryssland och de föreningar som finns där för att försöka finna åtgärder. Det har också handlat om transport- och logistikarbetet och den arbetsgrupp som har dragits i gång. I våras hölls en konferens som tog upp hållbar utveckling, näringsliv, infrastruktur och entreprenörskap.

Även här läser jag med intresse en reservation. Där skriver man villigt att man vill göra mer. Jag funderar: Att göra mer – ska det tolkas som att vi vill ha en skrivelse till? På det sättet har jag uppfattat debatten så här långt.

Det är möjligt att man skulle kunna göra någon form av sammanvävning av en skrivelse som rör hela området och tar upp alla de frågor man vill få med, men någon tydlig konkretion som ger något utöver det som regeringen och utskottet har kommenterat har jag inte sett.

Det finns en motion från förra året från enskilda centerledamöter som tar upp Norden som en kärnvapenfri zon. Vi tycker självfallet att det är en lovvärd tanke. Vi vill se en värld utan massförstörelsevapen – en värld utan kärnvapen. Precis som Jonas Sjöstedt sade har Norden inga kärnvapen i dag. Vi är kärnvapenfria i dag.

Vi ser inte att den här motionen är något som vi kommer att rösta för. Det skulle inte förändra någonting. Vi kommer därför att rösta för att avslå den, precis som utskottet föreslår i sitt betänkande.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag ta upp Arktis. Arktiska rådet får en allt viktigare roll i och med klimatförändringarna. Det är en arena som blir allt viktigare och som också måste ta hänsyn till ursprungsbefolk-

ningarnas syn och behov och samarbeta nära. Därför är det viktigt att de också finns med och har en plats när Arktiska rådet möts.

Eftersom Sverige är ordförande i Arktiska rådet till 2013 har vi från svensk sida markerat att vi vill se Arktis som ett lågspänningsområde i säkerhetspolitiken. Vi vill se ett starkt miljöskydd. Vi ska ha en havsrättskommission som ger det internationella ramverk som bevarar och skyddar den biologiska mångfalden i djuphaven utanför nationell jurisdiktion, inklusive etablering av marina skyddade områden. Vi vill se arbetet i IMO leda till resultat för att vi ska få ett sådant skydd och ett tydligt regelverk.

Vi är medvetna om att stora delar av den arktiska regionen ligger inom de olika staternas jurisdiktion, vilket naturligtvis är en komplikation. Vi ser dock att Arktis är och kommer att bli ett allt viktigare område, inte minst ur miljö- och klimatsynpunkt.

Till sist, fru talman, gläds jag åt den enhällighet som finns i kammaren i dag när det gäller stödet för Nordiska rådets parlamentariska församling. Det är en framgång att vi har en samsyn där. Detta har annars brukat vara en konfliktyta, men det är det inte längre. Detta är viktigt, för den parlamentariska dimensionen har stor betydelse.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 11 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är beklagligt att Centerpartiet inte står upp för sin egen motion om en kärnvapenfri zon i Norden, särskilt med tanke på att Centerpartiet brukar kalla sig ett grönt parti. Ett grönt parti ställer sig bakom en sådan motion.

Det finns också en del annat som jag funderar över. På slutet kom Kerstin Lundgren in på Arktis, som vi ju har diskuterat mycket här under morgonen. Med tanke på att Centerpartiet brukar framställa sig som den gröna rösten i Alliansen skulle jag vilja säga att det för ett grönt parti är en självklarhet att också arbeta för att det ska bli ett moratorium för all exploatering i Arktis i minst tio år, som vi har föreslagit, men helst för alltid.

Det borde vara en självklarhet att man också arbetar för att inrätta ett likvärdigt skydd för Arktis som för Antarktis. Man kan ju skydda områden på många olika sätt. Det viktiga är att själva skyddet blir av.

Vi tar upp många frågor i vår motion, till exempel ett moratorium för bottentråkning i tidigare ofiskade områden i Arktis. För ett grönt parti borde det vara en självklarhet att man ställer sig bakom de förslag som vi har kommit med om Arktis.

Jag vill fråga Kerstin Lundgren om Centerpartiet driver de frågorna i alliansregeringen och verkligen är en grön röst eller om det är mer tal.

Anf. 12 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Tack, Bodil Ceballos, för frågorna!

När det gäller den enskilda motion som väcktes under föregående år var jag inte förvånad över att Miljöpartiet och Vänsterpartiet röstade för den. Från vår sida vill vi se en kärnvapenfri värld och en värld fri från massförstörelsevapen. Skulle vi kunna rösta för något sådant här i kammaren och därmed åstadkomma en förändring så skulle vi göra det.

Nu verkar vi i alla andra sammanhang för att nå framgång i de förhandlingar som bedrivs för detta. Det är utifrån den utgångspunkten som vi agerar. Precis som många andra kommer vi i omröstningen om det här betänkandet inte att rösta för en enskild motion. Det är inte den enda av enskilda motioner som kommer att avslås. Det innebär inte att vi är för kärnvapen i Norden. Misstolka inte detta!

Frågan om Arktis är väldigt komplicerad. Det gäller inte minst för att vi går in i ett område där många länder har nationell jurisdiktion över stora delar som nu blir isfria. Det behövs inte bara ett beslut i Sveriges riksdag utan ett internationellt ramverk som skapar regler som skyddar den biologiska mångfalden och värnar de känsliga marina miljöerna. De måste naturligtvis ta hänsyn till ursprungsbefolkningens behov och deras perspektiv.

Det är mot den bakgrunden som vi väljer att jobba intensivt för att förstärka de regelverk som finns, havsrättskommissionen, IMO och så vidare.

Anf. 13 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! Jag tror att vi alla vill ha en kärnvapenfri värld och en värld utan massförstörelsevapen och andra vapen. Vi kommer att diskutera produkter med dubbla användningsområden sedan, så jag tänker inte gå in på det nu.

I det här fallet är det er nuvarande partiledare som har skrivit en motion som var väldigt bra. Det blir då mycket märkligt att ni inte själva står bakom den. Du säger att ni inte brukar stå bakom en enskild motion. Men man kan välja att göra det. Om man är ett grönt parti är man för en kärnvapenfri zon oavsett var i världen den är. Ni kunde ha valt att lämna ett särskilt yttrande för att förklara er ståndpunkt. Det är också en möjlighet.

När det gäller Arktis och det internationella ramverket tycker också jag att det är väldigt bra om ni arbetar för att stärka det internationella ramverket. Men jag ser inte vad som egentligen händer. Står ni bakom att vi ska få till ett moratorium för exploatering i Arktis? Står ni bakom att vi ska få till ett moratorium för bottentrålning i de områdena?

Det är som du säger, att det finns länder som har anspråk och jurisdiktion i de områdena. Det har varit mycket is tidigare, och man har inte kunnat vara där tidigare på grund av att det helt enkelt har varit för svårt. Nu har de möjligheter som klimatförändringen ger öppnat ett helt nytt scenario.

Det handlar om att vi ska få till ett regelverk som skyddar på djupet och på riktigt. Vi kan inte bara dutta lite grann med någon regel här eller där, utan vi måste ta ett helhetsgrepp. Arktiska rådet har många bra saker på sin agenda. Jag läste i går på deras hemsida. Det är mycket bra, men det behövs mer.

Anf. 14 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Man kan alltid önska sig särskilda yttranden och annat. Vi väljer att markera om vi har en avvikande mening. Vi har ingen avvikande mening i fråga om Norden som en kärnvapenfri zon. Vi tycker att det är en lovvärd tanke, och det har utskottet markerat.

Det är inte den väg vi väljer att gå fram. Vi jobbar för en kärnvapenfri värld och naturligtvis också mot massförstörelsevapen. Mot den bak-

grunden kommer vi att avslå motionen. Det är en enskild motion från föregående år.

Man kan alltid fundera kring: Hur når vi bäst framgång i skyddet av känsliga marina miljöer som öppnas till följd av klimatförändringarna i Arktis? Från vår utgångspunkt är det genom att försöka arbeta för att nå regelverk som så långt möjligt skyddar de känsligaste miljöerna.

Det måste också finnas en avvägning. Vi vet att det finns andra intressen. Vi har inte gått på linjen moratorium. Det är viktigt att försöka nå fram till ett samlat regelverk där man utifrån de väldigt olika perspektiv som finns på området kan förena sig och klara havsrättskommissionen, IMO och nationell jurisdiktion på ett bra sätt.

Vi är inte där. Arktiska rådet har en otroligt viktig uppgift att försöka förena de olika intressen som finns och också ta in det i ett internationellt godkänt regelverk.

Anf. 15 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Kerstin Lundgren ifrågasätter varför vi har reserverat oss när det gäller Barentssamarbetet. När jag lyssnar på Kerstin Lundgren kommer jag att tänka på det amerikanska uttrycket: They can talk the talk but they can not walk the walk. Jag menar att det är regeringens politik på det här området. Man har retoriken men man har egentligen inte politiken.

I dag satsar den svenska regeringen alldeles för lite på norra Sverige och Barentsregionen i praktisk handling. Man fick i praktiken bakläxa av Europeiska unionen häromveckan. EU säger: Bygg Botniska korridoren! Gör detta till en del av kärnnätverket för järnvägen i Sverige och i Finland! Bygg ihop våra järnvägssystem! Ge oss en konkurrenskraftig transportmöjlighet som gör att regionen kan utvecklas på ett hållbart sätt!

Men regeringen säger nej. Inte ens nu när man kan få en medfinansiering på ett ganska betydande belopp säger man ja till att bygga Norrbottenabanan och att bygga ihop ett sammanhållande järnvägsnät som gör att vi kan bygga ut kontakterna mellan Norge, Sverige, Finland och Ryssland. Det är vad som är skillnaden mellan oss i oppositionen och regeringen. Vi är beredda att fylla de vackra orden med handling.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Kerstin Lundgren. Nu när Europeiska unionen uppmanar oss att bygga Botniska korridoren och bygga ihop infrastrukturen i våra länder, något som har helt avgörande betydelse för Barentsregionen, är ni då beredda att ompröva frågan? Är ni beredda att titta på detta igen och ge även norra Sverige ett fungerande järnvägssystem och inte en järnväg som planerades och byggdes för 1800-talets samhälle?

Anf. 16 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Jag läser inte in just detta när jag läser reservationen om Barentssamarbetet. Det kan jag lugnt säga. Det handlar mer om att stärka Barentssamarbetet och ytterligare fördjupa inom samtliga områden.

Nu lyfter Jonas Sjöstedt upp frågan om Norrbottenabanan och den bottniska järnvägslinken. Jag kan bara konstatera att den inte kom till utan något arbete från den svenska regeringens sida. Jag tror att en tidigare minister på det området måhända har möjlighet att berätta mer.

Det var alldeles entydigt så att den länken blev ett TEN-projekt tack vare att det hade förts fram från Sveriges regering. Det var inget påfund från EU:s sida.

Prot. 2011/12:23
26 oktober

Norden

Anf. 17 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Vi som bor i den här regionen – jag kommer själv från Västerbotten, och det finns också de som bor i Norrbotten – har arbetat för detta i många år. Det har ofta skett över partigränserna och ibland också med stöd från våra borgerliga kolleger.

Men någonting händer på flygplanet ned till Stockholm. Då glömmen man bort vad det är man har arbetat för när det gäller att utveckla Barentsregionen. Då röstar de borgerliga ledamöterna här i kammaren emot denna satsning som är helt avgörande för att utveckla vår landsända. Jag tycker inte att det håller.

Men om det nu är så att det är tack vare den borgerliga regeringen som man har fått denna möjlighet till medfinansiering av den här avgörande investeringen, kommer då regeringen också att föreslå att den blir av? Det är det som är den avgörande frågan. Eller har man tänkt att det här ska bli en snygg hyllvärmare på något departement och att man ska kunna peka på att det finns en utredning? Vi är inte så intresserade av utredningar längre, utan vi vill ha en järnväg där vi kan frakta våra råvaror och ha moderna persontransporter.

Skillnaden mellan den borgerliga regeringens politik för norra Sverige och Barentsregionen och den rödgröna oppositionens politik är att vi satsar på hela Sverige. För oss är detta inte bara en paroll. För oss är det vår politik att vi investerar över hela Sverige. Det, om något, skulle gynna befolkningen i norra Sverige och samarbetet i hela Barentsregionen.

Anf. 18 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Sammanhållning av hela Sverige och av Norden är en viktig del. Som jag nämnde i mitt tidigare inlägg är TEN-projektet ett resultat av en framställan och ett arbete från svensk sida.

Den stora skillnaden, fru talman, mellan Vänsterpartiets och regeringens hållning i infrastruktursammanhang är att vi inte använder luftpengar. Vi investerar, och vi har stärkt insatserna när det gäller järnvägstrafik för att få någonting att hända i verkligheten och inte bara i talarstolar som från Vänsterpartiets sida. Det har varit mycket tal, mycket snack, mycket luft och många spadtåg när det gäller finansiering. Men det har varit lite resultat i verkligheten.

Anf. 19 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag delar Jonas Sjöstedts syn i hans replikskiften när det gäller satsningar på ett område i norr.

Jag reagerar lite grann när Kerstin Lundgren säger att vi ropar efter mer. Det kanske vi gör, skulle jag vilja säga. Vi gör det utifrån att vi saknar handlingskraft från regeringens sida. Det är självklart att vi gör det eftersom vi, precis som Sjöstedt var inne på, lägger finansieringen klar för exempelvis Norrbotniabanan. Vi står bakom hela Botniska korridoren. Vi lägger också fram förslag om hur vi ska bygga ut infrastrukturen över Öresundsregionen.

Allt detta är till för att stimulera och öka en rörlighet över våra gränser. Det är oerhört viktigt. Vi säger i vår motion som behandlas i betänkandet att vi skulle vilja se över hur den ökande rörligheten fungerar och vad man mer kan göra för att stimulera den. Det är ett initiativ som vi vill att ministerrådet ska ta till sig.

Sverige har haft ordförandeskapet i Barents euroarktiska råd. Det har nu precis avslutats. Jag var uppe i Kiruna i oktober när Carl Bildt lämnade över stafettpippen till Norges Støre, som ska ta över ordförandeskapet. Jag kan säga att Carl Bildt inte hade mycket att rapportera om vad han som minister och ordförande har åstadkommit när det gäller Barentsfrågorna. Det har snarare blivit en mer irriterad stämning från den ryska sidan när det gäller våra diskussioner om klimatfrågan.

Anf. 20 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Nu blev det nästan lite intressant. Nu skulle jag nästan ha velat höra lite mer om den ryska sidans uttolkning av det svenska ordförandeskapet i Barents euroarktiska råd. Det är väl ändå märkligt, fru talman, om Socialdemokraterna låter Putin vara uttolkare av framgång eller av de insatser som har gjorts när det gäller klimatområdet från Sverige och från Barentssidans. Vad Putin recenserar är åtminstone inte min värdemätare för framgång. Måhända är det Socialdemokraterna val, och det får jag väl respektera.

Fru talman! Jag hör också viljan att investera i järnväg i Botniska korridoren och i nya förbindelser över Öresund. Men jag har läst den reservation som man yrkar bifall till. Där säger man att man vill ha ett ännu mer utvecklat och förstärkt samarbete och att det är nödvändigt att ytterligare stärka det inomnordiska samarbetet och bygga upp nätverk som i sin tur kan öka det nordiska inflytandet i EU och andra samarbetsorgan.

Vad är det för nytt i det, fru talman? Är det inte just det som regeringen gör? Vi har stärkt det nordiska samarbetet. Vi har byggt upp nya nätverk. Vi har startat olika arbetsgrupper utifrån globaliseringsfrågorna. Vi har också stärkt den nordiska rollen i EU-sammanhang precis som i globala sammanhang. Det är just denna nya energi som har tillkommit. När det gäller Botniska korridoren och allt annat som socialdemokratiska budgetmotioner lyfter in väljer vi en annan ekonomisk strategi, fru talman. Vi har en budget i balans, och vi har en budget som säkrar svensk ekonomis hållbarhet.

Anf. 21 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Vi sitter ihop med parlamentariker i Barentsrådet, alltså även med ryska parlamentariker. Vi för diskussioner med varandra. Vi pratar inte direkt med Putin. Däremot för vi ett resonemang om hur vi tillsammans ska kunna hjälpas åt för att få till stånd bra förslag när det gäller att komma åt den klimatförstöring som sker uppe i Barents, särskilt på Kolahalvön.

Det är utifrån dessa resonemang det finns oerhört mycket kritik mot ordförandeskapet i Barents euroarktiska råd och utrikesminister Carl Bildt. Jag vill att det klart ska framgå att det är på detta sätt.

Utifrån de två år som har gått med Sveriges ordförandeskap kan jag bara konstatera att det har varit oerhört mycket prat och lite verkstad. Det finns inte mycket till handling som är gjord utifrån detta ordförandeskap.

Jag ser fram mot att verkligen få till stånd att regeringen kommer till riksdagen och officiellt lämnar skrivelser om vad samverkan inom Barents har åstadkommit och vad man har för avsikt att fortsätta med. Det gäller också inom det arktiska området. Det är först då vi kan föra en debatt här i kammaren. Det är också först då jag tycker att handlingsalternativen blir mer prioriterade, och vi har möjlighet att påverka också på detta sätt som parlamentariker.

Jag skulle vilja veta vad Centern tycker om denna bit – att vi ser till att vi får en skrivelse till kammaren.

Anf. 22 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Det är intressant att föra samtal med ryska parlamentariker. Det gör också jag. Men det är inte ofta det leder till resultat. Vi brukar säga: Gå hem och be er regim göra någonting själva! Be dem göra insatser själva för att komma rätt!

Vi vet att ryska parlamentariker och politiker ofta reagerar på ett visst sätt. Det är svårigheter när det gäller hela samarbetet runt Östersjön och annat. Vid det minsta lilla som heter EU blir man nästan allergisk från ryska parlamentarikers sida.

Jag hoppas att man kan komma över detta, för det behöver vi. Vi behöver hitta fram, och vi behöver få med den ryska politiken på insatser – inte minst på klimatområdet.

Karin Åström talar om prat. När det gäller frågan om Barents kan jag inte komma ifrån att jag hör mycket prat. Men jag ser inga konkreta förslag i reservationerna.

Nu, fru talman, hörde jag igen frågan om skrivelser. Det verkar vara den gordiska knuten. Det kan vara viktigt för att få en parlamentarisk kontroll. Men jag tycker också att vi måste vara varsamma med skrivelser och se till att man inte kommer med skrivelser bara för skrivelsernas skull. Det måste finnas någonting mer. Jag tycker att man kan fundera på om man ska sammanfoga ett antal olika perspektiv. Det finns flera perspektiv i Nordiska rådet, Arktiska rådet och Barentsregionen som man skulle kunna tänkas föra samman. Det är möjligt att man skulle kunna ta med sig en sådan fundering från den här debatten, åtminstone gör jag det.

Anf. 23 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna anser att det nordiska samarbetet fyller en mycket viktig funktion. Som tidigare framgått i dagens debatt har de nordiska länderna ett starkt gemensamt kulturarv som vilar på gemensamma värderingar i fråga om demokrati, rättvisa och rättsstat. Samarbetet mellan de nordiska länderna bör vila på en grund av ömsesidigt förtroende och gemensamma intressen. Det bör också finnas en samsyn kring vilka arbetsområden som bör vila på samarbete och vilka som är varje lands enskilda ansvar. Det nordiska samarbetet rör sig över ett brett spektrum av frågor, och jag kommer att lyfta fram några av dem som vi anser är viktiga.

Fru talman! Det nordiska samarbetet är inte minst viktigt i en händelse av kris i något av våra grannländer. Detta blev synnerligen aktuellt i somras när vårt grannland Norge drabbades av ett av de värsta attentat man kan tänka sig och en fruktansvärd tragedi. Sverigedemokraterna välkomnar därför att man i skrivelsen om nordiskt samarbete lyfter upp

att samarbetet inom samhällsskydd och beredskap har fördjupats under 2010, bland annat genom Hagadeklarationen som exempelvis innebär att man ska utveckla ett samarbete kring räddningstjänst och kriskommunikation. Ett gemensamt forum för räddningstjänst till sjöss med ett effektivare samutnyttjande av resurser för att utveckla vår gemensamma förmåga är också ett viktigt framsteg inom detta område.

Fru talman! Även om det är lovvärt med nationella ansträngningar för vårt klimat och vår miljö är detta alldeles uppenbart en global fråga där länder påverkar varandra och där det krävs globala insatser för en långsiktig förbättring av vårt klimat och vår miljö. Ett samarbete med de nordiska länderna, som ligger oss närmast, är därför naturligtvis viktigt. Det gäller inte minst en miljömässig och socialt hållbar utveckling i Arktis, vilket har framhållits mycket här i dag. Att de nordiska länderna kan tala med en enad röst i EU i klimat-, miljö- och djurskyddsfrågor anser vi också har ett stort värde.

När det gäller gränshindersarbetet instämmer Sverigedemokraterna i vikten av att underlätta för medborgare i de nordiska länderna att röra sig över gränserna. Vi ser positivt på de gränshinder som upplösts under 2010, till exempel när det gäller rätten till sjuk- eller föräldrapenning för pendlare med timanställning i Danmark och att taxibolag i gränstrakterna kan operera i grannlandet. Dock finns det mer att göra på detta område, inte minst när det gäller komplicerade regler som påverkar familjer, till exempel familjeförsäkring för Öresundspendlare.

Fru talman! Människohandel för sexuella ändamål utgör en allvarlig kränkning av mänskliga rättigheter och innebär ett djupt mänskligt lidande för de utsatta. Därför välkomnar Sverigedemokraterna att länderna i Östersjöregionen har avgett en särskild avsiktsförklaring i syfte att utveckla ett samarbete kring bekämpandet av människohandel för sexuella ändamål. Kampen mot människohandel och organiserad brottslighet kräver verkligen ett fortsatt samarbete på alla fronter inom Norden och Östersjöregionen.

Sverigedemokraterna instämmer vidare med det regeringen framhåller i skrivelsen om att det nordiska försvarspolitiska samarbetet bör fördjupas ytterligare. Vi tycker att detta är viktigt så länge dessa samarbeten är rationella, har ett mervärde och den nationella beslutanderätten gällande varje lands operativa förmåga får finnas kvar.

Enligt skrivelsen om Nordiska rådet som vi behandlar i dag utgör kultursamarbetet en av grundvalarna i det gemensamnordiska arbetet. Med tanke på vårt starka gemensamma kulturarv bör ett samarbete för att just stärka och bevara vårt kulturarv vara av vikt. Sverigedemokraterna ser därför med glädje att vårt förslag om att bevara den nordiska identiteten i det nordiska samarbetet faktiskt har hörtsammats i Nordiska rådet.

Jag vill avsluta med att säga att vi väljer att yrka bifall till utskottets förslag på samtliga punkter i detta betänkande.

Anf. 24 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Julia Kronlid nämnde här behovet av ett gemensamt nordiskt agerande i klimatfrågan. Jag hajade till, för jag tror att det är första gången jag hör en sverigedemokrat prata om klimatproblemen trots att jag har suttit i EU-nämnden där den här frågan har varit uppe otaliga gånger. Jag blev lite nyfiken. Vad vill Sverigedemokraterna att vi ska

driva i klimatfrågan? Vill Sverigedemokraterna att vi ska höja utsläppsmålet i EU från 20 procent till 30 procent år 2020? Hur ska det ske? Hur ser man till exempel på att regeringen vill att så mycket av utsläppsminskningarna ska ske i andra länder och användandet av CDM-åtgärder? Om det verkligen är så att Sverigedemokraterna vill ha en ambitiös klimatpolitik finns det en parlamentarisk majoritet i riksdagen för att skärpa klimatmålen och tvinga regeringen att bedriva en mer ambitiös klimatpolitik i Europeiska unionen. Jag skulle gärna vilja ha svar på de frågorna.

Anf. 25 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! I vår biståndsbudget har vi talat om att det inte räcker att göra satsningar i klimat- och miljöfrågor lokalt, utan det är en fråga där vi måste samarbeta. Det jag vill framhålla här i dag är just vikten av ett samarbete i de här frågorna.

Vad vill vi göra? Vi ser självfallet positivt på alternativa energikällor. Även om vi vill bevara kärnkraften ser vi positivt också på andra alternativ.

En sak som jag lyfter fram här i dag när det gäller klimat och miljö är djurskyddsfrågor. Våra representanter i den svenska delegationen har lyft fram att djurskyddsfrågorna i Sverige och Norden har en särställning om man jämför med andra länder i EU. Vi tycker att det är väldigt viktigt att lyfta fram de här frågorna där.

Anf. 26 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Jag måste tyvärr säga att det inte är alldeles kristallklart vilka mål Sverigedemokraterna har i den internationella klimatpolitiken. Julia Kronlid får ursäkta, men jag tror inte att ni har någon internationell klimatpolitik. Ni har inga mål därför att ni egentligen inte bryr er om det som är världens viktigaste framtidsfråga, nämligen hur vi ska komma till rätta med växthusgasutsläppen. Är ni för att höja utsläppsmålet på EU-nivå till 30 procent? Det är en helt avgörande fråga i det internationella klimatarbetet.

Ni talar om att ni ska använda mer pengar för att minska utsläppen i andra länder, men i Sverige i dag orsakar varje individ utsläpp som är åtminstone fem eller sex gånger högre än vad som är globalt hållbart. Delar ni målet att vi måste ned till en utsläppsnivå som motsvarar ett till ett och ett halvt ton koldioxid per person för att bete oss på ett ansvarsfullt sätt? Vilket tidsperspektiv har då Sverigedemokraterna här? Om vi ska ställa om samhället för att göra det måste vi verkligen arbeta lokalt, regionalt och nationellt. Jag tycker att ni smiter från det här ansvaret i dag när ni säger att vi inte behöver göra någonting på hemmaplan.

Om ni säger att vi i Norden ska arbeta globalt för de här målen undrar jag hur ni ser på det omfattande användandet av CDM-mekanismer där man ska uppnå nationella mål genom att flytta ut detta någon annanstans. Tycker ni att det är försvarbart? Hur ser ni på ett nytt bindande Kyoto-protokoll? Är ni för eller emot det? Vill ni höja EU:s utsläppsmål till 2020?

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att ett parti som har ambitionen att vara ett heltäckande riksdagsparti, ambitionen att bygga upp en politik

på avgörande områden, över huvud taget inte har en politik på klimatområdet, varken i Norden, lokalt eller globalt.

Anf. 27 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Nu vill Jonas Sjöstedt att jag ska hålla en föreläsning om hela vår klimatpolitik, men jag anser att vi i dag diskuterar hur vi i Norden ska kunna samarbeta i viktiga miljöfrågor. Jag har bland annat lyft upp att situationen i Arktis är mycket viktig och att vi stöder utskottets förslag om de insatser som behöver göras där. Jonas Sjöstedt verkar ställa mot varandra att vi inte ska vidta några åtgärder i Sverige för att vi tycker att det krävs globala insatser. Det är naturligtvis inte riktigt.

Det vi vill lyfta fram är frågan vad det gör för skillnad om vi i Sverige lägger stora resurser på miljö- och klimatfrågor samtidigt som utsläpp och andra stora klimatproblem ökar i stora länder så att det påverkar hela vår globala miljö. Därför har vi lyft fram att det här är en global fråga, och för att kunna nå framgång vad gäller miljön behöver man göra satsningar i samverkan med andra länder, inte minst genom påtryckningar på Kina och Indien och genom olika förhandlingar för att på så sätt påverka miljön där.

Om man ser det hela globalt är Sverige trots allt ett ganska litet land medan utsläppen och därmed påverkan sker i stora länder där industrin är på framväxt.

Anf. 28 ROBERT HALEF (KD):

Fru talman! De nordiska länderna har en lång och fin tradition av gemenskap, förståelse och utbyte mellan varandra. Det nordiska samarbetet har en stark folklig förankring. Samarbetet utgår från ett gemensamt kulturarv och vilar på gemensamma värderingar i fråga om demokrati, rättvisa och rättsstat och är unikt vid en internationell jämförelse.

Redan 1952 började den formaliserade gemensamma resan, och samarbetet har under åren präglats av samstämmighet, konsensustänkande och att vara en förenad, nordisk röst som ska underlätta och främja kultur, handel, arbete, utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik, utbildning, konsumentpolitik, miljö, hälsa med mera. Det har bland annat inneburit en gemensam passunion och en arbetsmarknad i regionen, smidig för hela Norden.

Det mer formaliserade Nordiska rådet, och senare också Nordiska ministerrådet, har ytterligare förstärkt detta och tagit samarbetet till högre nivåer sedan 1955. Då även Finland blev medlem har vi gemensamt blivit fler och kan därmed påverka mer med en starkare röst. När det gäller arbets- och pendlingsmöjligheter har det utvecklats explosionsartat, och det är glädjande att vi kan ha så stort utbyte av varandra. Arbetslinjen främjar såväl länderna som den enskilda människan och bidrar till gränslösa fördelar.

Det är viktigt att små länder samarbetar, inte minst när de gemensamma nämnarna är fler än olikheterna. Det är en win-win-situation. I den rapport som kommissionen gett ut med anledning av vilka lärdomar som gjorts när det gäller EU:s Östersjöstrategi, som antogs under det svenska ordförandeskapet 2009, skriver kommissionen: "Strategin har bidragit till ett bättre samarbete i regionen för att möta gemensamma utmaningar. Strategin har lett till ett antal konkreta insatser och en mer

enhetlig användning av resurser inom regionen.” Rapporten lyfter även fram lärdomar och rekommendationer för framtiden, som kan tjäna som inspiration för andra makroregionala strategier såsom den europeiska strategin för Donauregionen. Exempelvis rekommenderas en förbättrad samordning och samverkan av tillgängliga fonder och stödprogram för genomförandet av strategin.

Fru talman! En annan viktig fråga är mänskliga rättigheter och vår hållning som förebilder, att respektera de fri- och rättigheter som borde vara en självklarhet. Det är viktigt att vi tydligt markerar att vi inte accepterar brott mot grundläggande fri- och rättigheter. Alla människors lika värde och rättigheter ska gälla.

Fru talman! Miljön och miljöförstörelsen känner inga gränser. Därför är det viktigt att vi gemensamt värnar de värden som vår natur har och tydligt skyddar den miljö som vi alla är så beroende av. I utvecklingen av ny teknik, ny infrastruktur och gemensamma handels- och arbetsmarknader finns det stora vinningar att göra när vi gör saker tillsammans. Dels kan vi hitta billigare och bättre lösningar, dels bidrar storskaligheten och samsynen till att vi lätt kan anpassa oss till varandras system.

Redan i dag finns en bra ambitionsnivå när det gäller dessa frågor, och därför kan vi med tillförsikt fortsätta framåt och bryta ny mark inom andra områden. Forskning och utveckling, miljö och infrastruktur är några av de mer synliga delar av verksamheter som med fördel kan samordnas. Med gemensamma standarder finns bra förutsättningar att bedriva tillverkning, handel och forskning som gör processer enklare, billigare och konkurrenskraftigare. Vårt samarbete med att finansiera klimatrelaterade projekt i närområdet är viktigt såväl regionalt som globalt och bör ha fortsatt hög prioritet.

Fru talman! Jag vill även ta upp några andra viktiga punkter som finns med i utskottets betänkande, bland annat människohandel. Människohandel är en gränslös verksamhet av gränslös vidrighet. Att sälja en annan människas kropp och förminska något så ovärderligt som ett människovärde är oförsvarligt och obegripligt. Vi kan inte stillatigande se på när det sker, och regeringen har därför agerat kraftfullt både nationellt och internationellt mot just detta.

Krafttag mot den organiserade brottsligheten är prioriterat. I november 2009 fattade regeringen ett beslut som innebär förstärkningar av möjligheterna att spåra, säkra, återföra och förverka vinster av brott. På så sätt hindras verksamheten att vara ekonomiskt lönsam, och därmed försvåras också möjligheten att bedriva slavhandel för sexuella ändamål. När det gäller människohandel och organiserad brottslighet finns en handlingsplan för arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Man ska också inkludera människohandel som samarbetsområde i Stockholmsprogrammet.

Inom ramen för det nordiska samarbetet har ett program mot människohandel antagits, jämställdhetsministrarna har träffats om detta och ett gemensamt avstamp för att bekämpa människohandel för sexuella ändamål i Östersjöregionen har antagits.

Fru talman! Slutligen vill jag understryka vikten av att undanröja gränshinder och underlätta för medborgare i de nordiska länderna att röra sig fritt över gränserna. Det för människor närmare varandra och är utvecklande för hela regionen.

Genom Nordiska rådet kan vi gemensamt hitta bra lösningar för Arktis som en gemensam forskningsplattform, ett skyddsvärt naturområde och ett viktigt arv till våra barn och barnbarn att förvalta. Vi kan se till att Arktis förblir ett säkerhetspolitiskt lågspänningsområde och att aktiviteter och samarbeten i Arktis utövas i enlighet med folkrätten samt övriga relevanta internationella överenskommelser.

I detta anförande instämde Anders Andersson (KD).

Anf. 29 CARIN RUNESON (S):

Fru talman! Mina sex minuter tänker jag ägna dels åt Östersjön och EU:s strategi för Östersjöregionen, dels åt gränshinder och framför allt de positiva effekterna av att gränshinder försvinner.

Fru talman! Med EU:s utvidgning har nu alla länder runt Östersjön med undantag för Ryssland blivit EU-medlemmar. Det ger oss stora politiska och ekonomiska möjligheter, bara vi förmår att på ett klokt sätt hantera den nya geografien och det nya politiska grannskap som har öppnat sig. Ett konkret exempel är att våra möjligheter att skydda miljön i vårt gemensamma innanhav Östersjön ökar. Ett av målen måste vara att förhindra allvarliga fartygsolyckor och oljeutsläpp.

Under socialdemokratiskt regeringsinnehav utvecklades Östersjösamarbetet kraftigt, och det är bra att vi går vidare och befäster Östersjön som ett fredligt område. Trygga länder har i regel välmående och trygga grannar.

Vår säkerhet har stärkts av att de flesta länderna runt Östersjön är demokratiska och att det ekonomiska ömsesidiga beroendet har ökat i takt med den starkt ökande handeln. Vad som fortfarande återstår är att stimulera ett positivt ryskt deltagande i det regionala säkerhetsskapande samarbetet.

I detta sammanhang kan det vara på sin plats att påminna om att det på fredag är 30 år sedan U 137 gick på grund i Blekinge skärgård. Det har hänt en hel del positivt sedan dess, och det får vi tacka för.

Fru talman! Miljötilståndet i Östersjön är ändå fortfarande alarmrande. Det är därför av största vikt att Sverige även i fortsättningen håller en hög profil i det här arbetet. Ett viktigt steg för att förbättra miljön i Östersjön är utbyggnaden av hamnarnas kapacitet att ta emot avfall från fartyg och fritidsbåtar.

EU:s Östersjöstrategi har fyra huvudsakliga mål: förbättra miljön, öka välståndet, göra regionen mer tillgänglig och attraktiv samt öka trygghet och säkerhet.

Vi socialdemokrater ser i huvudsak positivt på strategin. Till viss del är strategin en sammanställning av åtgärder som redan planerats inom EU, och allt är inte nya förslag, men bra ändå. Det är naturligtvis positivt att man samlar de planerade åtgärderna för Östersjön i en gemensam strategi, men vi höjer ett varningens finger för att strategin kan bli en pappersprodukt utan reella finansiella möjligheter att stärka Östersjöområdet.

Fru talman! Den ekonomiska krisen i världen är förstås oroande. I det här fallet tänker jag speciellt på Baltikum. Detta gör strategin angelägen att genomföra, så att inte vissa av medlemsstaterna halkar efter i utveck-

ingen. Genom ett ökat samarbete och en än bättre samverkan kan staterna stärka sin konkurrenskraft och sitt välstånd.

Länderna runt Östersjön har en samlad befolkning på drygt 100 miljoner. Inte minst för Sveriges del ger det här stora möjligheter att öka handelsutbytet med våra grannländer, vilket i förlängningen leder till högre ekonomisk tillväxt och fler jobb. Regionen har stora möjligheter att utvecklas. Norden, som i många avseenden är en global vinnarregion, kan vara en inspiration för hela Östersjöområdet att utvecklas till en framgångsrik region i Europa.

Vi vill ha fri handel och en marknad som gynnar alla parter, både Sverige och våra handelspartner. Men det ska vara en ansvarsfull frihet som också tar hänsyn till människor och miljö. Vi tjänar alla på att skapa en långsiktigt hållbar ekonomi som tar hänsyn till miljön. För det behövs samarbete och politik men också gemensamma regleringar på EU-nivå. Handeln med Baltikum kommer att öka och vi vill närma oss våra grannländer på andra sidan Östersjön ännu mer.

Fru talman! Jag går raskt över till något som berör gränshindren. *En rättvis värld är möjlig* är rubriken på vår stora kommittémotion, en omfattande skrivning och en politisk viljeinriktning som handlar om allt det som vi socialdemokrater anser skulle kunna och borde göras för att skapa opinion, påverka och komma till rätta med åtminstone en del av orättvisorna och ojämlikheterna i världen.

Fru talman! Vi har också ägnat utrymme och intresse åt viktiga frågor som rör Norden, Arktis och Östersjöregionen. Både i vår motion och här och nu visar vi hur positivt vi anser det vara att det nordiska samarbetet stärks på alla plan, men vi ser också att mer behöver göras. Jag tror att vi är tämligen överens om att Norden är något av en gemensam arbetsmarknad. Då är det viktigt att den gränsöverskridande arbetspendlingen fungerar för de tusentals människor som bor på ena sidan landgränsen och arbetar på den andra sidan i exempelvis Öresunds- och Osloregionerna, Tornedalen, Värmland och mitt hemlän Dalarna. Här har Nordiska rådet haft och har fortfarande en stor betydelse för att få bort krångel och byråkrati. Men mer finns att göra.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag lyfta fram det goda exempel som det gränsöverskridande samarbetet mellan Sälenfjällen i Dalarna och Trysil i Norge utgör. Enbart Sälenfjällen är under högsäsong som en medelstor svensk stad med ett befolkningstillskott på mellan 50 000 och 75 000 personer med allt vad det innebär för servicenäringen och inte minst för antalet arbetstillfällen.

Just nu är Trysil och Malung-Sälens kommuner tillsammans med Region Dalarna och Hedmark fylke dessutom mitt uppe i planeringsarbetet för en utbyggnad av området med ytterligare ca 30 000 bäddar, vilket inte skulle vara möjligt utan ett bra och krångelfritt samarbete när det gäller såväl arbetskraftsförsörjning som marknadsföring samt mellan svensk och norsk polis, räddningstjänst och sjukvård och mellan svenska och norska politiker och myndigheter.

Det är positivt, konstruktivt och bra för invånarna i de berörda kommunerna och för hela regionen.

Anf. 30 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (M):

Fru talman! Det har sagts mycket klokt i talarstolen i dag. Jag tänker försöka koncentrera mitt anförande till det nordiska samarbetet.

Samarbetet i Nordiska rådet har under det gångna året handlat mycket om det nordiska utrikes- och säkerhetssamarbete som också Kerstin Lundgren var inne på och om samarbete kring högre utbildning, forskning, innovation, entreprenörskap och konsumentpolitik. Förslag har lagts fram om kemikalier och tungmetaller. En strategi om mårhundén har tagits fram – kanske en till synes liten fråga, men väldigt viktig. Vi har också arbetat med energisamarbete och förnyad energi, som har sagts här.

Men ett modernt nordiskt råd måste vara mer synligt, effektivt och fokuserat. Av detta skäl har Moderaterna i presidiet i Nordiska rådet lagt fram ett förslag om en bredare översyn av Nordiska rådets verksamhet och inriktning, vikten av förankring och inte minst parlamentarisk roll i de nordiska länderna. Här tycker jag, fru talman, fortfarande att de nordiska parlamentarikerna inom sina respektive utskott än mer kan fokusera på det nordiska samarbetet redan nu och i sina diskussioner och förslag också se till att vi inte försvårar samarbetet ytterligare med nya lagar och regler. Det nordiska samarbetet är viktigt. Därför ska alla vägar användas för att säkerställa Norden som en stark region i Europa.

Fru talman! Vi står inför många gemensamma utmaningar, där globalisering, en åldrande befolkning, klimatförändringar och en framtida välfärd för medborgarna men också företagens konkurrenskraft, sysselsättning och tillväxt och satsningar på en hållbar utveckling är mycket viktiga frågor. Tider förändras, utmaningar och möjligheter likaså. Därför ska också en organisation och dess verksamhet utvecklas och förnyas ytterligare för att rätt kunna möta nya tiders krav och behov.

En nordisk vision och strategi, samordning av våra styrkor och en stark politisk viljeinriktning skulle göra detta möjligt. Ensam är inte alltid stark.

I december tillsatte Nordiska rådets presidium – med de nordiska länderna och de självstyrande områdena – en arbetsgrupp vars uppgift var att se över Nordiska rådets verksamhet. Slutrapporten om ett nytt och modernt nordiskt råd kommer upp på sessionen i Köpenhamn om en vecka.

Min och Moderaternas uppfattning är klar: Nordiska rådet har tjänat oss väl alltsedan de nordiska ländernas avtal 1952 om samarbete. Men nya tider kräver ett modernt nordiskt råd för att möta de nya tidernas utmaningar. Därför kommer Moderaterna under sessionen att föreslå att rådsdirektören återkommer med förslag på hur arbetet med att skapa ett vassare, mer fokuserat och effektivare nordiskt råd kan inledas. För detta hoppas vi självklart få stöd av ledamöterna i den svenska delegationen.

Fru talman! Inom EU finns en mängd liknande samsamarbetsorgan som de som finns i Nordiska rådet. Ibland tror vi att vi är ensamma om denna modell uppe i Norden. Association of European Border Regions har sammanställt en lista med mer än 200 olika gränsöverskridande samsamarbeten. Bland de 14 största kan jag nämna följande.

- Baltic Council är en organisation som syftar till att stärka samarbetet mellan parlamentarikerna i Estland, Lettland och Litauen.

- Beneluxsamarbetet består av parlamentariker från Belgien, Nederländerna och Luxemburg.
- British–Irish Parliamentary Assembly arbetar på liknande sätt.
- Parliamentary Assembly of the Mediterranean är en organisation med länder runt Medelhavet som arbetar på samma sätt.
- Centraleuropa har ett liknande samarbete.

Vad vill jag ha sagt med detta? Jo, har vi inte ett liknande samarbete också i Norden där vi brett kan påverka står vi oss ganska slätt. Norden består av små länder, men tillsammans utgör vi den tionde största ekonomin i världen, som vi har hört här. Det vore dumt att missa en sådan möjlighet som denna kraft innebär, i synnerhet som de övriga gränsöverskridande organ, som jag nämnde, fortsätter att driva sina frågor framåt också gentemot Europa och EU.

Fru talman! Genom den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har de nordiska länderna kunnat hantera konjunktursvängningarna bättre. Genom att underlätta pendling skapas grund för en större arbetsmarknad, fler arbetstillfällen och ökad tillväxt. Det handlar om att främja näringslivet, underlätta utbyte av kunskap och idéer och vara attraktiv för utländska investeringar. Då skapar vi också underlag för framtidens tillväxt och sysselsättning, som är viktigt för att vår välfärd ska kunna bevaras.

Även om många gränshinder har försvunnit existerar det fortfarande många onödiga gränshinder som försvårar vardagen för många människor och verksamheter. Arbetet med att lösa dessa gränshinder och knutar pågår dagligen på olika nivåer, men det måste fortsätta med oförminskad styrka och vara en gemensam ansträngning för samtliga våra länder i Norden.

I Sverige pågår utredningen om socialförsäkringarna, och ett delbetänkande kommer i november där man har analyserat de hinder som inom dessa områden kan försvåra möjligheterna att gränspendla.

Fru talman! Tider förändras, utmaningar och möjligheter likaså, och därför ska också det nordiska samarbetet utvecklas och förnyas för att rätt kunna möta nya krav och behov.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 31 ÅSA TORSTENSSON (C):

Fru talman! I en tid då svenskars engagemang och intresse dagligen följer människors kamp för frihet och frigörelse från enväldshärskare och galna diktatorer, och den svenska regeringen åker i skytteltrafik till akutinkallade EU-möten, kanske det kan te sig lite för starkt eller för optimistiskt att just debatten om det nordiska samarbetet och vår fortsatta utveckling ska röna dagens största uppmärksamhet. Vi vet ju att svenskarna kanske i många sammanhang känner sig trygga med det nordiska arbetet och de nordiska samverkansformerna, och man känner att det tuffar på lite tryggt. Jag skulle vilja påstå, fru talman, att det är lite grann en sådan känsla jag får när jag läser utrikesutskottets betänkande om nordiskt samarbete.

Jag hör också i debatten hur det lätt blir en mycket tydligare debatt om det nordiska samarbetets närområde och nordiskt samarbete med

områden utanför Norden. Även om det beskrivs i betänkandet hur vi samverkar och att samarbetet bygger på ett gemensamt kulturarv, som bygger på gemensamma värderingar i fråga om demokrati och rättvisa och en mycket stor portion tradition, tror jag att det är viktigt att vi ser att detta inte är allom givet.

Eftersom globala utmaningar och internationella åtaganden kräver samverkan för att lösas ser jag att det nordiska samarbetet mellan Sverige, Norge, Danmark, Finland, Åland, Färöarna och Grönland har unika möjligheter att utveckla gemensamma lösningar för stora åtaganden som främlingsfientlighet och klimatåtaganden. Men vi har dessutom ett mycket tydligt ansvar att driva på utvecklingen för att just tydligare värna öppenhet, värna fri rörlighet och utveckla demokratiska redskap.

I betänkandet redogörs för en del av det nordiska samarbetets prioriteringar, men både regeringens skrivelse och den svenska delegationens berättelse visar en bredd inom det nordiska samarbetet som är värd att ibland påminna sig om. Jag tycker att det är på sin plats att betona att den nordiska samverkan bygger på en mycket tydlig lokal och regional samverkan. Det är samverkan i det dagliga arbetet i gränskommunerna, i gränskommittéer och mellan myndigheter som har till uppgift att ha den nordiska nyttan för ögonen.

Det är vid nationsgränsen som det så småningom kan göra skillnad för den enskilda människans vardag, om vi sedan på nationell nivå och i det nordiska samarbetets anda har tagit till oss de problem i vardagslivet som den enskilde medborgaren har pekat på eller vad den enskilda kommunen och de enskilda gränskommunerna har pekat på som viktigt att ta sig an.

Det är kanske tusentals ungdomar som i dag på ett mycket naturligt sätt tar del av den gränsöverskridande arbetsmarknaden. Det är ungdomar som går före, som knyter ihop de nordiska länderna till en helt ny, sammanhållen region. Det är vid passerandet av en gräns som företagens dagliga handelsutbyten, enkelheten och rörligheten sätts på prov.

Att finna en strategi mot mårhundar som drar över nationsgränsen kanske inte är det som vi först tänker på, men det blir inte mindre viktigt. Det är därför som Nordiska rådet tar sig an en sådan uppgift, liksom samarbete kring konsumentfrågor, pantsystem och bankavgifter. Det är handfasta frågor som bäst klaras av genom ett nära samarbete med institutioner som fångar upp problemområden och som vi vet växlar över tid och ser olika ut i våra olika länder.

Herr talman! Det är med kraft i det dagliga arbetet som nordisk samverkan påverkar också dagordningen i våra grannländer och närområden, som Östersjö- och Barentssamarbetet. Det är på det sättet som vi kan få upp och fokusera på frågor om urbefolkningens situation, civil säkerhet, trafficking och integrerad havspolitik, som har tagits upp här tidigare.

Återigen: Det är när vi har de dagliga nordiska glasögonen på oss som vi också kan ta oss an de riktiga problem som gör att medborgare i Norden faktiskt känner sig tillfredsställda och trygga med att det nordiska samarbetet fortsätter att utvecklas.

Herr talman! Det är också med vår gemensamma historia och med vår gemensamma värdegrund avseende demokrati, rättvisa och synen på människors lika värde som de nordiska länderna nu tillsammans också har ett ansvar för att – just efter massakern på Utøya utanför Oslo – vara

lyhörda för vad våra öppna samhällen behöver lyfta upp för att ytterligare stärka öppenhet och rörlighet och motverka främlingsfientlighet och rädsla.

Därför är det mycket tillfredsställande att Nordiska rådets session i nästa vecka kommer att ha de öppna nordiska samhällena som tema för toppmötet mellan de nordiska statsministrarna och parlamentarikerna. Det handlar om hur vi kan dra lärdom av varandra för att möta rädslan och med ökad kunskap också ta oss an det som den norska statsministern var så tydlig med att det handlar om, att satsa ytterligare på ökad öppenhet gentemot varandra.

Det är det nordiska samarbetet som har möjlighet att göra skillnad i ett internationellt sammanhang. Därför har Nordiska rådets budgetarbete pekat ut arbetet mot främlingsfientlighet som en prioritering som ska genomsyra alla relevanta samarbetsområden för 2012, vilket så här långt också har bemötts positivt från ministerrådet.

Från Centerpartiet ser vi att det djupa nordiska samarbetet är unikt i många avseenden och därmed också har möjlighet att nu i denna tid samlat gå vidare och utvecklas med ny kraft och nya visioner, även om delar av länderna i Norden också måste lägga kraft på akuta ekonomiska åtgärder.

Jag vill lyfta upp och avslutningsvis nämna den spännande debatt som startade genom Nordiska rådet och ministerrådets årsbok *Förbundsstaten Norden*, som har författats av historikern Gunnar Wetterberg. Den har lockat den nordiska tanken vidare till nya visioner om Nordens roll i världen och nya former för att stärka det nordiska samarbetet.

Låt oss lockas av de ibland provokativa tankarna, för att på ett spännande sätt gå vidare med ett starkt nordiskt samarbete, till gagn för våra ungdomar som knyter nya kontakter över gränserna men också till gagn för våra medborgare generellt. Som sagt är det nordiska samarbetet inte färdigbyggt, herr talman.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkande UU3.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 12 §.)

9 § Grönbok om system för exportkontroll för produkter med dubbla användningsområden

Föredrogs

utrikesutskottets utlåtande 2011/12:UU6

Grönbok om system för exportkontroll för produkter med dubbla användningsområden (KOM(2011)393).

Anf. 32 CARIN RUNESON (S):

Herr talman! Vi har i dag att ta ställning till en grönbok: *System för exportkontroll för produkter med dubbla användningsområden från EU: säkerhet och konkurrenskraft i en föränderlig värld.*

Att föra en bred diskussion om hur EU:s kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden ska ske är viktigt och nödvän-

digt. Jag tror mig veta att alla partier ingående i utskottet och riksdagen ser detta som mycket positivt.

Några reservationer finns inte i ärendet, vare sig från oss socialdemokrater eller från något annat parti. Men ändå, herr talman, har vi socialdemokrater, i likhet med övriga partier som inte ingår i regeringsmajoriteten, lämnat in ett särskilt yttrande, som jag återkommer till som avslutning på mitt anförande.

Precis som utskottsmajoriteten välkomnar vi socialdemokrater att en bred diskussion förs och att en översyn görs av hur kontrollen ska ske. Problemet med dagens system är att det faktiskt spretar åt olika håll och att implementeringen kan vara olika i olika medlemsländer. Produkter med dubbla användningsområden är produkter där det behövs en kontrollregim, i och med att produkterna skulle kunna användas för både civila och militära ändamål. Det finns system för detta i Europa.

Kontrollerna är ett viktigt instrument för icke-spridning av massförstörelsevapen och mot okontrollerade flöden av konventionella vapen. Jag är övertygad om att vi alla välkomnar förslag som medför bättre och ökad harmonisering mellan medlemsländerna. Industrin som tillverkar dessa produkter inom EU är omfattande. Det kan röra sig om allt från kärnkraft, elektronik, telekommunikation och kemi till datorer, lasrar och navigation.

Uppskattningsvis finns det ca 5 000 företag inom EU-området som är engagerade i exporten av de här produkterna. Det är med andra ord en viktig del av unionens handel. Det är mycket av tillväxtpotential och innovationskraft som finns i dessa företag. Av den anledningen är det viktigt, herr talman, att vi – samtidigt som vi ser till att det finns strikta och effektiva kontroller – inte skapar onödig byråkrati och handelshinder.

Det allra mesta av utskottsmajoritetens skrivningar instämmer vi socialdemokrater i: att behålla tillståndsgivningen i nationell regi, att hänvisa till vikten av FN-resolutioner om allt från icke-spridning till kvinnor, fred och säkerhet. Det är bra.

Men, herr talman, i utlåtandet finns också följande skrivning:

”Frågan om enskilda medlemsstater ska tillåtas att även utifrån nationella utrikespolitiska bedömningar göra en mer restriktiv tolkning än vad som gemensamt har överenskommit på europeisk nivå bör dock övervägas.”

Den skrivningen tycker vi är alldeles för svag. Därför har vi avgett följande särskilda yttrande:

”För Socialdemokraterna är det viktigt att all handel med krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden kontrolleras genom strikta regler. Sverige ska vara ett föregångsland genom sin restriktiva lagstiftning på området. Vi ser positivt på ökad effektivisering och samordning mellan EU:s medlemsstater men enskilda medlemsstater måste bl.a. på basis av sina egna utrikespolitiska bedömningar kunna föra en mer restriktiv politik än den gemensamma. Den EU-gemensamma politiken ska utgöra golvet, inte taket, gällande restriktivitet.”

Med det yttrandet, herr talman, vill vi socialdemokrater markera och få en anteckning i protokollet om att vi anser att vi helt enkelt måste höja våra krav ytterligare ett steg, med tanke på allvaret i frågan.

Herr talman! Låt mig börja med lite konsumentupplysning.

Dagens debatt handlar inte om vapen utan om kvalificerade tekniska industriprodukter som kan ha användning i krig men som i första hand är avsedda för helt civila och vanliga användningsområden.

Dagens debatt handlar inte om hur vi i första hand ska hindra handel av dessa varor utan om hur vi ska kunna öka handeln och den fria marknaden i Europa för dessa industriprodukter.

Dagens debatt handlar inte i första hand om att skriva regler eller lagar för hur vi ska hantera detta i Sverige, utan det är en diskussion om hur vi ska skapa ett effektivt regelverk som ska tillåta just denna rörlighet med kvalificerade industriprodukter utan att det ska ge några säkerhetspolitiska dilemman eller svårigheter. Vad dagens debatt handlar om är nämligen EU:s så kallade grönbok gällande produkter med dubbel användning.

Herr talman! ”Dubbel användning” är ett begrepp som är avsett att spegla produkter som kan vara viktiga i en ofreds situation utan att det specifikt är vapen. Elektronik, industriprodukter med mera kan användas och vara nödvändiga i krigssituationen, men de har också en civil användning eller ska vi kanske säga en ofarlig användning, detta även i krigssituationen. Tolkningen av begreppet är svår att göra baserat på kriterier, och därför har det utvecklats ett system med långa listor som definierar vilka produkter som anses vara varor för dubbel användning. Listorna har naturligtvis problemet att de blir teknikberoende, det vill säga när ny teknik kommer kan den i och för sig uppfylla kriterierna för eller bedömas att det är en produkt med dubbel användning, men den blir inte antagen förrän den är med i systemet.

Systemet riskerar också att ge utrymme för olika bedömningar. Anekdotiskt har det berättats för mig, visserligen i en lite annan fråga, att det fanns något land som vid något tillfälle ansåg stövlar vara krigsmateriel för att hindra stövlarna från att bli föremål för EU:s upphandlingsregler. Nu är det inte så att jag på något sätt vill reglera stövlar, tro inte det. Meningen är snarare att visa vidden av begreppet.

Läser man regeringens faktapromemoria i ärendet anges det i en fotnot att om man gör en vid tolkning av begreppet ”dubbel användning” kan det handla om 10 procent av EU:s totala exportvärde. Därmed får dessa regler en stor betydelse för ekonomi, handel och rörlighet inom EU:s marknad.

EU:s grönbok som vi nu diskuterar tillkom alltså för att initiera en diskussion om hela komplexet. Syftet är att samla upp åsikter, hitta kriterier och kanske framför allt hitta system så att vi på ett enkelt sätt kan hantera och handla med industriprodukterna utan att komma i konflikt med säkerhets- och utrikespolitiska bedömningar.

Herr talman! I utskottet är vi eniga i bedömningen att grönboken är välkommen och att det är av stor vikt att vi diskuterar hela handelskomplexet. Utskottet konstaterar vidare att man instämmer med regeringens positiva syn på behovet att skapa en fungerande marknad men med de reservationer som regeringen för fram, nämligen att nationella säkerhetsintressen måste få genomslag vid exportbedömningar, vilket är möjligt redan i dag. Där vill utskottet också lägga till att utrikespolitiska intressen bör övervägas att kunna ge samma genomslag.

När detta är sagt kan vi inte heller frånga att konstatera att det är en förhoppning att de utrikespolitiska och säkerhetspolitiska bedömningarna i allt väsentligt ska kunna samordnas inom ramen för demokratin i Europeiska unionen. Därmed kommer också de nationella särintressena i dessa avseenden att kunna minska i betydelse.

Det känns också viktigt att lyfta fram möjligheten och att påpeka den totalt sett positiva utveckling som pågår mot en allt större global förståelse för vikten av demokrati, mänskliga rättigheter och öppenhet. Förhoppningen är därför att de möjligheter vi öppnar till nationella bedömningar ska finnas men behovet av den successivt avvecklas, eftersom vi demokratier emellan bör vara överens om tolkningar och hållningar.

Herr talman! Jag vill med detta yrka bifall till utrikesutskottets förslag till beslut i utlåtande 2011/12:UU6 *Grönbok om system för exportkontroll för produkter med dubbla användningsområden*, som det heter på byråkratsvenska.

Anf. 34 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! Det första jag kom att tänka på när jag skulle förbereda dagens debatt var konstgödsel. Ni förstår säkert varför. Rapporteringen från Norge har etsat sig fast åtminstone i mig. En för både mig och många andra väldigt vanlig produkt som visade sig ha ett helt annat användningsområde än det gemene man brukar tänka sig användes för att bomba regeringskvarteren i Oslo och tog många människors liv på köpet. Sommarens händelser gav djupa sår både i Norge som nation och i det norska socialdemokratiska partiet. Det var också en väckarklocka för många av oss här i området.

Den europeiska kontrollen av export av varor och teknik med dubbla användningsområden syftar till att garantera att EU:s och medlemsstaternas internationella förpliktelser uppfylls när det gäller icke-spridning av massförstörelsevapen och spridningen av konventionella vapen. Det rör sig till exempel om åtaganden mot spridning av nukleära produkter och nukleär teknik inom ramen för ”gruppen av länder som levererar kärnmaterial” och Australiengruppen mot spridning av kemiska och biologiska produkter och kemisk och biologisk teknik.

Ulrik Nilsson tog tidigare upp att det är väldigt luddigt vad som egentligen är dubbla användningsområden, men en definition av produkter av det här slaget som jag har hittat i EU-texterna är: ”civila produkter som kan användas för militära ändamål och, i vissa fall, för tillverkning eller bärare avsedda för massförstörelsevapen (kärnvapen, biologiska och kemiska vapen eller missiler)”.

Herr talman! Uppfattningen om vad vapen syftar till går förmodligen isär oss emellan. Vissa kanske tycker att de syftar till att försvara sig, andra att tillverkningen ger arbetstillfällen och en tredje vill kanske skrämman en eventuell motståndare.

Min bild är tydlig. Vapen är till för att döda eller oskadliggöra. Ju färre vapen som finns i omlopp desto färre människor kommer att dö. Den som tillverkar eller säljer vapen måste därför vara utrustad med en stor skopa samvete och veta vad han, hon eller företaget ger sig in på.

För samhällets del handlar det om att kontrollera både export av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Det är av avgörande betydelse för att dels slippa delta i dödande, dels minska samhällets och människors sårbarhet. Miljöpartiet välkomnar därför varje initiativ på både nationell och internationell nivå som leder till tydligare och mer restriktiva regler för både handel med krigsmateriel och med produkter med dubbla användningsområden, så även konstgödsel om så behövs och inte bara för att vi förespråkar ekologisk odling.

Vi ställer oss därför i grunden positiva till att EU lyft fram frågan till diskussion i grönboken. Det som oroar mig med grönboken är att fokus ligger mer på möjligheten till ökad handel än på att EU-länderna ska ha rent samvete. I utlåtandet kan vi i bakgrundsbeskrivningen läsa: ”Dessa varors och tekniks högteknologiska natur samt den betydande omfattning som denna handel utgör innebär att sektorn för produkter med dubbla användningsområden är en viktig del i EU:s satsning på innovation och konkurrenskraft. EU har en omfattande industri för produkter med dubbla användningsområden. Inom EU är ca 5 000 företag engagerade i export av kontrollerade produkter med dubbla användningsområden. Denna industri omfattar ett brett verksamhetsområde, inklusive bl.a. kärnkraft, biologi, kemi, materialbearbetningsutrustning, elektronik, datorer, telekommunikation, lasrar, navigation.”

Det stycket andas ingenting av restriktion – bara möjlighet att sälja mer. Det finns ingenting av tankar om att styra om produktionen till produkter vi har bättre nytta av, till exempel miljöteknik, utveckling av infrastruktur för kollektivt resande etcetera. Det måste väl finnas annat att konkurrera om än sådant som kan leda till andra människors död?

I det läget känns det ännu viktigare att i den mån det går garantera att produkterna som säljs används till civila och inte militära ändamål, inte minst med tanke på hur företag i både Sverige och EU under de senaste åren sålt eller försökt sälja vissa produkter av dessa slag till länder i vårt närområde som nu befinner sig i fullständigt kaos.

Herr talman! När jag läser grönboken och utlåtandet får jag uppfattningen att den ökade harmonisering som eftersträvas ofrånkomligen kommer att innebära att det för svensk del kommer att ställas lägre krav än de vi har i dag för försäljning av dessa produkter. Bara nationella säkerhetspolitiska skäl ska vara grund för att vara striktare och inte sälja till ett visst land. Det kan inte anses förenligt med den svenska hållningen, och utskottet har därför i utlåtandet betonat att vi anser att även utrikespolitiska överväganden ska kunna göras. Exempelvis är utskottets uppfattning sedan tidigare att det bör handla om demokratiskt styrda länder vid försäljning av krigsmateriel och det torde innefatta också produkter med dubbla användningsområden. Jag tycker inte heller att en uppluckring av gällande regelverk är förenlig med den svenska politiken för global utveckling, och den ska ju genomsyra alla politikområden – även handelspolitiken.

I utskottet är vi egentligen överens om att alla länder ska kunna fortsätta att ha ett striktare regelverk, men majoriteten slirar på formuleringarna, som Carin Runeson tidigare tog upp, och ställer det inte som ett absolut krav.

För oss är det centralt att en eventuell framtida reglering på EU-nivå av handel med produkter med dubbla användningsområden är minimiregler. De enskilda medlemsstaterna ska ha möjlighet att gå längre och införa mer restriktiva regler på nationell nivå. Det är viktigt att Sverige sänder en tydlig signal att vi slår vakt om den enskilda medlemsstatens möjligheter att införa mer restriktiva regler.

Anf. 35 FREDRIK MALM (FP):

Herr talman! Vi behandlar i detta utlåtande EU-kommissionens grönbok: *System för exportkontroll för produkter med dubbla användningsområden från Europeiska unionen: säkerhet och konkurrenskraft i en föränderlig värld*. Det är en lång rubrik för ett viktigt område som i grund och botten handlar om balansen mellan att främja handel och fri konkurrens inom en sektor där Europeiska unionen är väldigt stark, nämligen högteknologi och mycket avancerade industriprodukter, och att behålla en fungerande kontroll, därför att de här produkterna som vi vet också kan användas till andra saker än enbart civila ändamål.

Syftet med grönboken är att inleda en bred och allmän diskussion med det civila samhället, icke-statliga organisationer, industrin, den akademiska världen och medlemsstaternas regeringar, står det i grönboken. Det bör även stå medlemsstaternas parlament, med tanke på att vi diskuterar detta här i dag. Det föll bort. Den diskussionen bör föras om hur systemet för kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden ska fungera i framtiden. Resultatet av det samrådet, herr talman, ska bidra till att identifiera styrkor och svagheter i det nuvarande systemet samt kartlägga en långsiktig vision för EU:s exportkontroll.

Kommissionen lyfter i grönboken fram skillnader i de nationella systemen för export av produkter med dubbla användningsområden. I grönboken anges att det inte finns en harmoniserad EU-strategi för exportkontroll inom detta område. Förordningen om produkter med dubbla användningsområden anses fastställa en allmän ram för kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden. Det praktiska genomförandet uppges dock i det närmaste helt ha överlåtits till medlemsstaterna. Följden av detta är att Europeiska unionen uppges ha en rad olika tillvägagångssätt för exportkontroller med olika grad av exportbegränsningar i medlemsstaterna. Detta har också påpekats av tidigare talare. Exporten av en särskild produkt från en medlemsstat kan försenas avsevärt eller till och med förbjudas, medan exporten av samma produkt från en annan medlemsstat kan fullbordas utan problem. Företagen i Europeiska unionen tvingas, enligt grönboken, ägna tid och resurser åt att uppfylla olika och ibland motstridiga regler i medlemsstaterna.

Kommissionen vill därför säkerställa en rad saker, bland annat att ett ökat systematiskt utbyte av information om tvivelaktiga transaktioner och utfärdade licenser ska kunna ske.

Kommissionen vill också säkerställa att det nationella generella exporttillståndet successivt avvecklas till förmån för EU:s generella exporttillstånd. Det finns fyra olika sådana tillstånd.

En gemensam strategi för övergripande kontroller bör utarbetas.

Efterlevnaden måste också kontrolleras på ett samordnat sätt i hela Europeiska unionen, med förbättrad tillgång till relevant information för tullen bland annat.

Därefter är det ytterligare några punkter som kommissionen lyfter fram.

Man argumenterar dessutom för att den här modellen skulle bidra till lika behandling av exportörer, ett förbättrat klimat för företagens verksamhet, förstärkt kontroll av de mest riskfyllda transaktionerna och en ökad export från Europeiska unionen. Medlemsstaterna skulle, enligt kommissionen, även fortsättningsvis kunna förhindra export om nationella säkerhetsintressen står på spel. Av den skrivningen har också vi i utskottet föreslagit ytterligare en skärpning.

Utskottet välkomnar – det gör vi alla, tror jag – att kommissionen genom grönboken har initierat en bred diskussion om hur EU:s system för kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden fungerar. Sverige bör fortsatt arbeta aktivt inom ramen för Europeiska unionen i syfte att stärka exportkontrollen som ett instrument för icke-spridning av massförstörelsevapen och mot okontrollerade flöden av konventionella vapen.

Vi delar också regeringens ståndpunkt att det är viktigt att en noggrann avvägning görs mellan att fortsatt genomföra en strikt svensk exportkontroll och att i möjligaste mån undanröja hinder för att bedriva legitim handel. Mot bakgrund av att handel med kontrollerade varor kan påverka nationell utrikes- och säkerhetspolitik anser utskottet att tillståndsprövningen för export av produkter med dubbla användningsområden även fortsättningsvis ska utföras av respektive medlemsstats licensmyndighet.

Vi välkomnar också det som i likhet med regeringens förslag medför en ökad harmonisering mellan medlemsstaterna, inte minst vad gäller tolkningar av kriterier och definitioner i såväl EG-förordning 428 från 2009 som i dess bilagor. Frågan om enskilda medlemsstater ska tillåtas att även utifrån nationella utrikespolitiska bedömningar göra en mer restriktiv tolkning än vad som gemensamt har överenskommit på europeisk nivå bör dock övervägas.

Herr talman! Som vi alla vet och som jag tidigare har nämnt finns det en anledning till att grönboken från EU-kommissionen nu har kommit. Det finns en anledning till att de här förslagen lyfts fram. Produkter med dubbla användningsområden används i civila sammanhang, men de kan också, precis som jag har nämnt, användas för att framställa till exempel massförstörelsevapen eller andra typer av vapen på hög teknologisk nivå. Det är vapen som förstås kan åstadkomma väldigt stor skada och ett mycket stort lidande för ett stort antal människor, praktiskt taget för hela samhällen.

EU-samarbetet handlar om att tillsammans hitta lösningar på gränsöverskridande problem. Att det fortfarande finns olika regleringar för export av produkter med dubbla användningsområden i olika EU-länder gör att mer samarbete och ökad harmonisering på det här området känns rimligt och rätt. Det i sin tur gör att vi kan fortsätta EU-arbetet i syfte att stärka exportkontrollen som ett verktyg för icke-spridning av bland annat massförstörelsevapen.

Anf. 36 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Som framgått allaredan finns inom EU runt 5 000 företag som är engagerade i export av kontrollerade produkter. Det är en

kontroll som är omfattande. Den är mycket detaljerad. Sedan augusti 2009 har EU:s medlemsstater enats om en förordning som just ska sköta hur den exporten går till. Det är en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden.

Grönboken, som vi har att behandla i dag, herr talman, har som mål att försöka identifiera styrkor och svagheter i dagens ordning, att försöka få till stånd en bred dialog för att åstadkomma en förnyelse av kontrollen av produkter med dubbla användningsområden, som ju är EU:s exklusiva befogenhet. Det är en integrerad del av EU:s handelspolitik.

Vi har i Sverige och i övriga medlemsstater behörighet att pröva produkterna genom ett särskilt bemyndigande från EU. Som har framgått finns fyra typer av tillstånd i dag. Det finns ett EU-generellt tillstånd som beslutas av kommissionen. Sedan finns tre nationella beslutsområden, dels individuella tillstånd, dels globalt nationellt tillstånd och dels nationella generella exporttillstånd. Dessutom har medlemsstaterna möjlighet att införa ytterligare nationella åtgärder om de så önskar och tillföra fler produkter.

Det här är inte helt enkelt. Det råder en snabb teknisk utveckling, en ny omvärld och nya förutsättningar även för oss. Det är bra att grönboken försöker att möta detta genom att lyfta upp frågan om en mer riskbaserad modell för EU:s exportkontroll.

Det är också bra att frågan om informationsutbyte lyfts upp. Här finns många förenklingar att göra, inte minst därför att det finns en mycket integrerad marknad. Företag jobbar med produkter som de levererar till varandra.

Jag hoppas att arbetet, herr talman, kan leda fram till en ändring av dagens förordning. Måhända behöver det leda till en förändring i svensk lagstiftning. Det återstår att se.

Det är fråga om en noggrann avvägning mellan fortsatt strikt svensk exportkontroll och att i möjligaste mån undanröja hinder för legitim handel. Handel med kontrollerade varor kan påverka nationell utrikes- och säkerhetspolitik. Det är helt klart. Därför markerar utskottet att tillståndsprövningen även i fortsättningen ska utföras av respektive medlemsstats nationella licensmyndighet.

I arbetet är det helt entydigt att FN:s säkerhetsrådsresolutioner utgör grundläggande ingångsvärden. De tas om hand i dag i gällande förordning. Export till stater som är parter i olika konventioner skiljer sig från export till stater som inte är konventionsbundna. Inom den ramen ska vi fortsätta att öka harmoniseringen av kriterier och definitioner av räckvidden för handeln med produkter med dubbla användningsområden.

Det har nämnts tidigare, men det är naturligtvis självklart att frågan om nationella säkerhetsintressen måste tas om hand. Utskottet betonar att det måste övervägas att utifrån nationella utrikespolitiska bedömningar göra mer restriktiva tolkningar. Bakom detta ligger det självklara att EU inte har en gemensam utrikespolitik. Det finns en skiljaktig utrikespolitisk hållning. Då är det naturligt att de utrikespolitiska bedömningarna måste speglas i de delarna.

Herr talman! Mot denna bakgrund yrkar jag bifall till förslaget i utrikesutskottets enhälliga utlåtande.

Prot. 2011/12:23
26 oktober

Anf. 37 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Regleringen av export av produkter med dubbla användningsområden är och har alltid varit en känslig och komplicerad fråga. Å ena sidan måste man naturligtvis se till marknadens berättigade krav att föra en framgångsrik handel med sina produkter, och å andra sidan är det viktigt att de säkerhetspolitiska aspekter som finns när det gäller denna typ av handel noga övervägs. Ur vår synvinkel är det just de säkerhetspolitiska aspekterna som här är viktiga.

Herr talman! I föreliggande grönbok har kommissionen bland annat framfört ett förslag till konstruktion av regler på detta område som i praktiken innebär att kommissionens inflytande ökas. Man menar från kommissionens sida att de nationella tillstånden för handel av produkter av denna typ successivt ska avvecklas till förmån för de EU-gemensamma generella tillstånd som utfärdas av kommissionen. Utifrån utskottets ställningstagande för ett fortsatt förfarande med nationella licensmyndigheter bör förslaget att avveckla de nationella tillstånden inte genomföras. Det har vi också framhållit i ett särskilt yttrande. Som argument till EU-gemensamma generella tillstånd framför kommissionen att det har blivit allt svårare att skilja handelsintressen och säkerhetsintressen åt och att det finns flera olika tolkningar inom EU av hur regelverket för exportkontroll ska se ut. Det hävdas från kommissionens sida att detta är en fråga som är kopplad till hela EU:s konkurrenskraft på området och att det därför är önskvärt att ha ett harmoniserat regelverk.

Vi instämmer inte alls i kommissionens bedömning. Enligt vår mening bör frågan i stället främst ses ur en säkerhetspolitisk aspekt och inte som en fråga som gäller snedvridning av marknaden. Därför är det heller inte aktuellt med åtgärder av den typen av gemensamma strategier för riskbedömning av produkter med dubbla användningsområden eftersom en sådan riskbedömning måste vila på medlemsstaterna själva.

Det är visserligen sant att kommissionen själv anser att ett sådant förslag inte skulle innebära att medlemsstaternas kontroll över den egna exportkontrollpolitiken blir kringskuren. Men detta kan vi inte riktigt instämma i. Om man inte längre har möjlighet att som enskilt land själv göra riskbedömningen när det gäller kontrollen av produkter med dubbla användningsområden har man de facto frånsagt sig kontrollen över en viktig del av sin exportkontrollpolitik.

Herr talman! Vi anser med andra ord att en avveckling av nationella tillstånd inte ligger i medlemsstaternas intresse och att EU-kommissionen inte bör gå vidare med att genomföra just detta. Ur vår synvinkel sett måste det vara varje enskilt land som självt avgör just vilka förhållanden som ska vara aktuella när det handlar om beslut som kan tänkas ha påverkan på nationell utrikes- och säkerhetspolitik, vilket det är fråga om här.

Vi delar vidare utskottets mening att EU:s system inte får tillåtas motverka enskilda medlemsstaters strävan att uppnå en rättvis och hållbar global utveckling. Vi vill vidare understryka att EU:s system heller inte får tillåtas motverka medlemsstaternas behov av att värna sina respektive utrikes- och säkerhetspolitiska intressen.

*Grönbok om system för
exportkontroll för
produkter med dubbla
användningsområden*

Eftersom Sverigedemokraterna ändå delar utskottets mening, som framgår i utlåtandet vad gäller att tillståndsprovningen avseende export av produkter med dubbla användningsområden även fortsättningsvis ska utföras av respektive lands licensmyndighet, väljer vi att yrka bifall till utskottets förslag. Vi har lämnat in ett särskilt yttrande där vi verkligen vill förtydliga att säkerhets- och utrikespolitiska intressen inte får inskränkas.

Anf. 38 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman, kolleger och åhörare! Vi diskuterar grönboken om exportkontroll för produkter med dubbla användningsområden, alltså även en militär användning.

Vi i Vänsterpartiet vill se en strikt begränsning av dessa produkter och export av dem till diktaturer och till länder som befinner sig i väpnad konflikt. Vi vill upprätthålla såväl en nationell möjlighet att införa en sådan begränsning som en möjlighet att ingå internationella avtal som kan reglera detta.

Europeiska unionen har redan regler på detta område. Grönboken handlar om hur dessa regler ska förändras i framtiden. För Europeiska unionen är det här en fråga om exklusiv befogenhet, ett område där EU faktiskt har en gemensam politik. Trots detta domineras i dag regelverket av nationella regler på området. Det menar vi i Vänsterpartiet är bra. Det måste vara möjligt för ett medlemsland som vill begränsa export av den typen av produkter att faktiskt göra det. Det handlar om trovärdigheten i vår utrikespolitik. Det handlar om att upprätthålla demokratisk kontroll över en viktig funktion i samhället.

I grönboken förs många resonemang om det är förenligt med EU:s inre marknad eller inte.

Den inre marknaden i Europeiska unionen har någon sorts motsvarighet i trosbekännelsen, kan man säga. Den är viktigare än allt annat. Först kommer företagets rätt att sälja sina produkter. Sedan kommer övriga hänsyn – miljöhänsyn, sociala hänsyn eller hänsyn gällande exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden.

Vi i Vänsterpartiet delar inte denna övertro på den inre marknadens roll. Vi menar att andra hänsyn måste kunna sättas före hänsynen till företags möjligheter att sälja sina produkter. Därför värnar vi Sveriges möjligheter att behålla och praktisera en striktare lagstiftning på detta område. Vi värnar enskilda medlemsstaters rätt att kunna gå före.

Detta har vi tillsammans med Miljöpartiet tydliggjort i ett särskilt yttrande – vi har samma syn i det här fallet – som är fogat till detta utlåtande från utrikesutskottet.

Frågan kommer att behandlas igen, säkerligen då i ett skarpare läge. Då finns det anledning att återkomma till konkreta förslag.

Vi uppmanar regeringen att hävda Sveriges rätt att behålla en mer ambitiös lagstiftning på detta område.

Anf. 39 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! Samtalet om exportprodukter med dubbla användningsområden måste föras löpande. Det är en ständigt föränderlig värld att verka i. Därför ska också marknaden för denna exportsektor ständigt omvärderas och utvärderas. Samtidigt är det rimligt att exportföretag

med dyra tillverkningsprocesser får ett förutsägbart och stabilt regelverk att förhålla sig till. Det blir orimligt att verka på en internationell marknad om vi inte ger exportörerna tydliga, långsiktiga och rimliga förhållningsregler.

Vi har ett ansvar för att se till att produktion som gynnar såväl svenska som utländska intressen får tydliga besked och enhetliga exportkrav så långt detta är möjligt. Det är bra att kommissionen inleder en bred diskussion om EU:s system för kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden.

Herr talman! Det är extra viktigt att vara noggrann när det gäller kontroll och uppföljning av exporten för att förhindra spridning av kärnvapen, kemiska och biologiska vapen samt bärare av dessa.

När så många som 5 000 företag har verksamhet inom nämnda område är det rimligt och självklart att vi skyndsamt tar ett gemensamt grepp och får en harmonisering mellan medlemsstaterna vad gäller tolkningar av kriterier såväl i förordningen som i dess bilagor.

Våra exportprodukter är av mycket varierad karaktär. Det gäller allt från navigation, telekommunikation och datorer till kärnkraft, biologi och kemi, för att nämna några områden. Produkterna kan både direkt och indirekt bidra till bland annat förbättrad säkerhet och informationsfördelar för människor men kan i fel händer ge oanade konsekvenser. Vi står bakom den gemensamma EU-satsningen på en grönbok för området och ser fram emot den utvärdering och de förbättringsåtgärder som planeras inom området under de kommande åren.

Vi kristdemokrater vill också poängtera vikten av att involvera det civila samhället och forskare i samtalen om en EU-standard och om förhållningen till system för kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden. I utskottets utlåtande framkommer tydligt att harmoniseringen av kontrollsystemen är i behov av utveckling och att sådant i dag är eftersatt. Att medlemsländerna ges möjlighet att införa ytterligare nationella åtgärder och att göra mer restriktiv tolkning än som gemensamt har överenskommit på europeisk nivå är väsentligt.

Vi kristdemokrater anser att det är mycket viktigt med såväl en harmonisering som en framtida gemensam plattform för strategisk exportkontroll. Dagens system med olika behandling av samma produkt i olika länder är inte hållbart i längden och behöver förändras.

Herr talman! Vi har också möjlighet till nationella åtgärder. Här är det viktigt att Sverige sätter ribban högt – det ska vara kvalitativt och förutsägbart – för en strategisk exportkontroll. Den kontrollen och strategin harmoniserar väl med EU:s grönbok på området där ett antal svagheter och styrkor är identifierade.

Vidare anser vi att det är viktigt att EU tar ett ordentligt grepp om själva genomförandet, en uppgift som i dag till stor del åligger medlemsländerna själva. Troligen gynnar detta inte en harmonisering i tillräckligt snabb takt. De motstridiga regler som i dag finns i medlemsstaterna behöver diskuteras på överstatlig nivå – detta för att i närtid uppnå effektivitet och bra resultat.

Herr talman! När det gäller möjligheten för enskilda medlemsländer att ha en mer restriktiv hållning vill Kristdemokraterna se samma hantering och praxis som inom andra områden, det vill säga: Enskilda länder ska kunna ställa högre krav och ytterligare krav – utöver en eventuell

gemensam EU-standard. Sverige har exempelvis ett demokratikriterium som krav i samband med export av strategiska vapen.

Inom både miljöområdet och andra områden måste enskilda länder få svängrum när det gäller att ställa högre krav nationellt än den gemensamma standarden. EU:s krav bör vara ett minimikrav – om än ibland högt ställt – men med möjlighet för respektive medlemsland att självt ställa högre krav, precis som Sverige redan i dag bland annat på miljöområdet gör.

Herr talman! Det samrådsbetänkande som grönboken syftar till är mycket välkommet, och den gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden som trädde i kraft år 2009 innebär en god men inte tillräcklig samsyn i frågan. Nu måste vi ta nästa steg. Här har vi ett stort ansvar i och med att vi finns med i Europeiska unionen där vi kan påverka processen.

I utlåtandet kan man bland annat läsa följande: ”Kontroller av export av produkter med dubbla användningsområden är EU:s exklusiva befogenhet och är en integrerad del av EU:s gemensamma handelspolitik.” Vidare: ”Hur dessa nationella tillstånd beviljas skiljer sig åt bland medlemsstaterna.” Den friheten bör också finnas med fortsättningsvis, men EU måste tydliggöra vad som är en rimlig grundnivå.

Det är enbart sju medlemsstater som har gjort nationella generella exporttillstånd tillgängliga för exportörer. Exporten av en särskild produkt från en medlemsstat kan avsevärt försenas eller till och med förbjudas medan export av samma sorts produkt från en annan medlemsstat kan fullbordas utan problem. Företagen i EU tvingas, enligt grönboken, ägna tid och resurser åt att uppfylla olika och ibland motstridiga regler i medlemsstaterna. Så ska vi inte ha det. Utgångspunkten måste vara en gemensam strategi och agenda, något som vi kristdemokrater förordar.

Vi ska vara en föregångsunion när det gäller innovationer, företagande och kunskap. Vi ska också gå före när det gäller mänskliga fri- och rättigheter. Det finns ingen anledning att tro att dessa inte kan gå hand i hand när det gäller system för exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden.

Herr talman! Jag vill återigen poängtera vikten av respekt för människors liv och hälsa. Därför är vi kristdemokrater mycket positiva till den föreslagna dialogen med det civila samhället och med andra aktörer som verkar i de regioner som köper våra exportprodukter.

Kommissionen har föreslagit sex åtgärds punkter där bland annat systematiskt utbyte av information, gemensamma riskbedömningar, övergripande kontroller och överföring inom EU finns med som identifierade problemområden. Låt oss ta ett gemensamt ansvar för att driva på dessa rimliga krav på förändringar och sedan fortsätta arbetet med att kvalitets-säkra exportkontrollen av produkter med dubbla användningsområden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2011/12:SoU2
Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2010 (skr. 2010/11:145).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 12 §.)

11 § Effektiviteten i lärosätenas användning av resurser

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2011/12:UbU4
Effektiviteten i lärosätenas användning av resurser (skr. 2010/11:136).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 12 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 11.50 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

TU2 Säkerställande av sjö- och flygräddning

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU3 Norden

Punkt 1 (Nordiskt samarbete)

1. utskottet
2. res. 1 (S)
3. res. 2 (V)

Förberedande votering:

99 för res. 1

16 för res. 2

185 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Stina Bergström och Bodil Ceballos (båda MP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

189 för utskottet

96 för res. 1

17 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 95 M, 21 MP, 20 FP, 20 C, 16 SD, 16 KD

För res. 1: 93 S, 3 MP

Avstod: 1 SD, 16 V

Frånvarande: 18 S, 12 M, 1 MP, 4 FP, 3 C, 2 SD, 3 V, 3 KD, 1 -

Stina Bergström (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 2 (Nordiskt klimatsamarbete)

1. utskottet

2. res. 3 (MP, V)

Votering:

260 för utskottet

41 för res. 3

1 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 95 M, 20 FP, 20 C, 17 SD, 16 KD

För res. 3: 1 S, 24 MP, 16 V

Avstod: 1 S

Frånvarande: 18 S, 12 M, 1 MP, 4 FP, 3 C, 2 SD, 3 V, 3 KD, 1 -

Punkt 5 (Norden som kärnvapenfri zon)

1. utskottet

2. res. 5 (MP, V)

Votering:

262 för utskottet

40 för res. 5

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 95 M, 20 FP, 20 C, 17 SD, 16 KD

För res. 5: 24 MP, 16 V

Frånvarande: 18 S, 12 M, 1 MP, 4 FP, 3 C, 2 SD, 3 V, 3 KD, 1 -

Punkt 11 (Barentssamarbete)

1. utskottet

2. res. 9 (S, V)

Votering:

171 för utskottet

108 för res. 9

23 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 2 S, 95 M, 1 MP, 20 FP, 20 C, 17 SD, 16 KD

För res. 9: 92 S, 16 V

Avstod: 23 MP

Frånvarande: 18 S, 12 M, 1 MP, 4 FP, 3 C, 2 SD, 3 V, 3 KD, 1 -

Punkt 12 (Arktissamarbete)

1. utskottet

2. res. 10 (S)

3. res. 11 (MP, V)

Förberedande votering:

98 för res. 10

40 för res. 11

163 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 10.

Lars Beckman (M) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

168 för utskottet

94 för res. 10

40 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 M, 20 FP, 20 C, 17 SD, 16 KD

För res. 10: 94 S

Avstod: 24 MP, 16 V

Frånvarande: 18 S, 12 M, 1 MP, 4 FP, 3 C, 2 SD, 3 V, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU6 Grönbok om system för exportkontroll för produkter med dubbla användningsområden

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU2 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2010

Kammaren biföll utskottets förslag.

13 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
2011/12:26 Värdering till verkligt värde

Motioner
med anledning av prop. 2011/12:7 Tandvård för personer med vissa
sjukdomar eller funktionsnedsättningar
2011/12:So2 av Eva Olofsson m.fl. (V)
2011/12:So3 av Agneta Luttröpp (MP)

med anledning av skr. 2011/12:16 ILO:s rekommendation (nr 200) om
hiv/aids och arbetslivet
2011/12:A3 av Sven-Olof Sällström (SD)

14 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 26 oktober

2011/12:62 Måluppfyllelse för biologisk återvinning

av *Johan Löfstrand* (S)
till miljöminister Lena Ek (C)

2011/12:63 Den finansiella sektorns bidrag till offentliga finanser

av *Fredrik Olovsson* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

2011/12:64 Tillståndsprövning av miljöfarlig verksamhet

av *Carina Adolfsson Elgestam* (S)
till miljöminister Lena Ek (C)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabb-
protokoll tisdagen den 8 november.

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 26 oktober

2011/12:71 Sjukortens riktighet

av *Allan Widman* (FP)
till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

- 2011/12:72 Stora varsel i Avesta och Hedemora**
av *Kurt Kvarnström* (S)
till näringsminister *Annie Lööf* (C)
- 2011/12:73 Åtgärder mot annalkande industrikris**
av *Isak From* (S)
till näringsminister *Annie Lööf* (C)
- 2011/12:74 Tillgänglighet vid sjukflygtransporter**
av *Maria Lundqvist-Brömster* (FP)
till statsrådet *Catharina Elmsäter-Svärd* (M)
- 2011/12:75 Krigsförbrytartribunal i Bangladesh**
av *Hans Linde* (V)
till utrikesminister *Carl Bildt* (M)
- 2011/12:76 Ekonomisk ersättning för ålfiskeredskap**
av *Krister Örnfjäder* (S)
till landsbygdsminister *Eskil Erlandsson* (C)
- 2011/12:77 Studentfirande och eventbranschen**
av *Hans Olsson* (S)
till utbildningsminister *Jan Björklund* (FP)
- 2011/12:78 Transporter av farligt gods**
av *Hans Olsson* (S)
till statsrådet *Catharina Elmsäter-Svärd* (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 november.

16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 26 oktober

- 2011/12:46 Kungliga bibliotekets uppdrag**
av *Kerstin Engle* (S)
till kultur- och idrottsminister *Lena Adelsohn Liljeroth* (M)
- 2011/12:47 Trängselskatt för utlandsregistrerade fordon**
av *Anders Karlsson* (S)
till finansminister *Anders Borg* (M)
- 2011/12:48 Ökad salthalt i Vättern och i andra sjöar**
av *Peter Persson* (S)
till miljöminister *Lena Ek* (C)
- 2011/12:49 Djur som råvara vid framställning av kosmetiska produkter**
av *Désirée Liljevall* (S)
till landsbygdsminister *Eskil Erlandsson* (C)
- 2011/12:50 Patientens felanmälningar inom vården**
av *Gunilla Svantorp* (S)
till socialminister *Göran Hägglund* (KD)

2011/12:51 Åtgärder mot illojal konkurrens

av *Anders Karlsson* (S)

till näringsminister *Annie Lööf* (C)

2011/12:52 Folkhälsoinstitutets insynsråd

av *Lena Hallengren* (S)

till socialminister *Göran Hägglund* (KD)

2011/12:53 Åtgärder mot obetalda parkeringsböter

av *Jacob Johnson* (V)

till finansminister *Anders Borg* (M)

2011/12:54 Informationsutbyte mellan regeringen och Riksgälden

av *Börje Vestlund* (S)

till statsrådet *Peter Norman* (M)

2011/12:56 Sveaskogs avverkningar

av *Christina Karlsson* (S)

till näringsminister *Annie Lööf* (C)

2011/12:57 Uppfödning av tuppar för kosmetiska ändamål

av *Jens Holm* (V)

till landsbygdsminister *Eskil Erlandsson* (C)

2011/12:59 Vindkraftsutbyggnad och Försvarsmaktens intressen

av *Helene Petersson* i Stockaryd (S)

till statsrådet *Anna-Karin Hatt* (C)

2011/12:60 Åtgärder med anledning av ädelmetallstöder från fornminneslämningar på Öland

av *Désirée Liljevall* (S)

till kultur- och idrottsminister *Lena Adelsohn Liljeroth* (M)

2011/12:61 Arbetsmiljön för piloter

av *Désirée Liljevall* (S)

till statsrådet *Catharina Elmsäter-Svärd* (M)

2011/12:62 Bostadsupplåningen

av *Peter Persson* (S)

till statsrådet *Peter Norman* (M)

2011/12:63 Ägarstyrning i Nordea

av *Peter Persson* (S)

till statsrådet *Peter Norman* (M)

2011/12:65 Beskattning av bolag inom vård, skola och omsorg

av *Lena Hallengren* (S)

till finansminister *Anders Borg* (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 november.

17 § Kammaren åtskildes kl. 16.08.

Prot. 2011/12:23
26 oktober

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med 8 §
anf. 31 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Avsägelse.....	1
3 § Anmälan om kompletteringsval till finansutskottet och näringsutskottet	1
4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation.....	2
5 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	2
6 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
7 § Säkerställande av sjö- och flygräddning.....	3
Trafikutskottets betänkande 2011/12:TU2	3
(Beslut fattades under 12 §.)	3
8 § Norden	3
Utrikesutskottets betänkande 2011/12:UU3	3
Anf. 1 KARIN ÅSTRÖM (S)	3
Anf. 2 BODIL CEBALLOS (MP)	5
Anf. 3 JONAS SJÖSTEDT (V).....	7
Anf. 4 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	9
Anf. 5 KARIN ÅSTRÖM (S) replik	11
Anf. 6 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik	11
Anf. 7 KARIN ÅSTRÖM (S) replik	12
Anf. 8 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik	12
Anf. 9 ANITA BRODÉN (FP).....	12
Anf. 10 KERSTIN LUNDGREN (C).....	14
Anf. 11 BODIL CEBALLOS (MP) replik	16
Anf. 12 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	16
Anf. 13 BODIL CEBALLOS (MP) replik	17
Anf. 14 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	17
Anf. 15 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	18
Anf. 16 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	18
Anf. 17 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	19
Anf. 18 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	19
Anf. 19 KARIN ÅSTRÖM (S) replik	19
Anf. 20 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	20
Anf. 21 KARIN ÅSTRÖM (S) replik	20
Anf. 22 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	21
Anf. 23 JULIA KRONLID (SD).....	21
Anf. 24 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	22
Anf. 25 JULIA KRONLID (SD) replik.....	23
Anf. 26 JONAS SJÖSTEDT (V) replik	23
Anf. 27 JULIA KRONLID (SD) replik.....	24
Anf. 28 ROBERT HALEF (KD).....	24
Anf. 29 CARIN RUNESON (S)	26
Anf. 30 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (M).....	28

Anf. 31 ÅSA TORSTENSSON (C).....	29	Prot. 2011/12:23
(Beslut fattades under 12 §.).....	31	26 oktober
9 § Grönbok om system för exportkontroll för produkter med dubbla användningsområden.....	31	
Utrikesutskottets utlåtande 2011/12:UU6.....	31	
Anf. 32 CARIN RUNESON (S).....	31	
Anf. 33 ULRIK NILSSON (M).....	33	
Anf. 34 BODIL CEBALLOS (MP).....	34	
Anf. 35 FREDRIK MALM (FP).....	36	
Anf. 36 KERSTIN LUNDGREN (C).....	37	
Anf. 37 JULIA KRONLID (SD).....	39	
Anf. 38 JONAS SJÖSTEDT (V).....	40	
Anf. 39 ROBERT HALEF (KD).....	40	
(Beslut fattades under 12 §.).....	42	
10 § Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2010.....	43	
Socialutskottets betänkande 2011/12:SoU2.....	43	
(Beslut fattades under 12 §.).....	43	
11 § Effektiviteten i lärosätenas användning av resurser.....	43	
Utbildningsutskottets betänkande 2011/12:UbU4.....	43	
(Beslut fattades under 12 §.).....	43	
Ajournering.....	43	
Återupptagna förhandlingar.....	43	
12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	43	
TU2 Säkerställande av sjö- och flygräddning.....	43	
UU3 Norden.....	43	
UU6 Grönbok om system för exportkontroll för produkter med dubbla användningsområden.....	45	
SoU2 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2010.....	45	
UbU4 Effektiviteten i lärosätenas användning av resurser.....	46	
13 § Bordläggning.....	46	
14 § Anmälan om interpellationer.....	46	
15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	46	
16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	47	
17 § Kammaren åtskildes kl. 16.08.....	49	

